MPSCKEEDA

UPSC, MPSC, COMBINE गट ब गट क, तलाठी, पोलीस भरती

एकच ॲप – अनलिमिटेड अभ्यासक्रम, अनलिमिटेड सराव!

संपूर्ण नोट्स +
अनलिमिटेड TEST सिरीज

टॉपिकनुसार नोट्स + PYQ

प्रत्येक विषयाच्या टॉपिकनुसार नोट्स + टॉपिकचे

100 PYQ प्रत्येक विषय

LIVE + कोणत्याही वेळेत टेस्ट सिरीज

टॉपिकनुसार, प्रत्येक टॉपिकचे 25 प्रश्नांचे

50 संच ऑल महाराष्ट्र रँकिंग

मिनी मॉक टेस्ट

संपूर्ण विषय किंवा कोणतेही दोन विषय
• 25 प्रश्न

200 टेस्ट विश्लेषणासहित

फुल मॉक टेस्ट

संपूर्ण पेपर स्वरूपात

200 टेस्ट विश्लेषणासहित

दिवाळी ऑफर

₹499 / एक वर्ष

किंवा

₹99 प्रति महिना

आत्ताच डाउनलोड करा

JOIN NOW • MPSCKEEDA APP

Google Play Store वर उपलब्ध • या पानावर कुठेही टॅप करा

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

चालू घडामोडी — ऑक्टोबर २०२६ : राष्ट्रीय, महाराष्ट्र, अर्थव्यवस्था, विज्ञान, संरक्षण, नियुक्त्या, आंतरराष्ट्रीय, क्रीडा व महत्त्वाचे दिवस — परीक्षाभिमुख मुद्दे. पिवळ्या रंगातील माहिती व 'परीक्षा मुद्दा' चौकटी विशेष लक्षात ठेवा.

1 महाराष्ट्र विशेष

1 राज्यातील दुष्काळ : 265 तालुक्यांनंतर आणखी 40 तालुके दुष्काळी (6 ते 27 ऑक्टो.)

- राज्यातील 358 पैकी **265 तालुक्यांमध्ये (सुमारे 74%)** दुष्काळ जाहीर (ट्रिगर-1); 6 ऑक्टो.च्या **दुष्काळ निवारण मंत्रिमंडळ उपसमितीची** (अध्यक्ष – महसूल मंत्री **चंद्रशेखर बावनकुळे**) बैठक.
- उपसमितीचे निर्णय : राज्यभर शहरी-ग्रामीण भागात 10% पाणीकपात, बांधकामासाठी फक्त STP (प्रक्रिया केलेले) पाणी, कर्जवसुलीसाठी तगादा लावणाऱ्या बँकांवर कारवाई; केंद्राकडे **₹17,500 कोटींचा** अंतरिम प्रस्ताव (पीक नुकसान ₹13,000 कोटी + चारा ₹4,500 कोटी).

रामकुंड, नाशिक – गोदावरी (संग्रहित)

- **14 ऑक्टो.** मंत्रिमंडळ बैठक (सह्याद्री अतिथीगृह) : आणखी 40 तालुके दुष्काळी जाहीर; दुष्काळी तालुक्यांतील विद्यार्थ्यांचे परीक्षा शुल्क सरसकट माफ; चारा पिके हमीभावाने खरेदी.
- **27 ऑक्टो.** : दुष्काळग्रस्त **304 तालुक्यांतील सुमारे दीड कोटी शेतकऱ्यांना** (33% पेक्षा अधिक पीकनुकसान) दिवाळीपूर्वी ₹5,000 अग्रिम थेट DBT ने.

★ **परीक्षा मुद्दा:** दुष्काळ जाहीर करण्याची प्रक्रिया 'ट्रिगर' पद्धतीने होते; ₹5,000 अग्रिम DBT द्वारे — पीक नुकसान 33% पेक्षा अधिक ही अट लक्षात ठेवा.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

2 राज्य मंत्रिमंडळ – 27 ऑक्टो.चे 12 महत्त्वाचे निर्णय

- **पुणे (लोहगाव)** येथे नवी दिल्लीतील भारत मंडपमच्या धर्तीवर राष्ट्रीय दर्जाचे प्रदर्शन केंद्र – विकास योजनेतील आरक्षणात बदल.
- **चिपी (सिंधुदुर्ग) ⇄ नवी मुंबई** हवाई मार्गासाठी विमान कंपन्यांना **100% व्यवहार्यता तफावत निधी (VGF)**.
- **जलसंपदा विभागाचा 39,722 पदांचा आकृतिबंध** मंजूर; 2025 अखेर राज्यातील सिंचनाखालील क्षेत्र सुमारे **58 लाख हेक्टर**.
- मातोश्री ग्रामसमृद्धी शेत-पाणंद रस्ते योजना **VB-G RAM G** सोबत समन्वयाने सुरू; दिव्यांगांसाठी जिल्हा वार्षिक योजनेतील **1% निधी**; महाराष्ट्र **PPP धोरणात** सुधारणा; EV धोरणांतर्गत बजाज ऑटोला ₹66.82 कोटी.

★ **परीक्षा मुद्दा:** पुण्यात 'भारत मंडपम'सारखे प्रदर्शन केंद्र – लोहगाव; चिपी विमानतळ – सिंधुदुर्ग जिल्हा.

3 पंतप्रधानांच्या 25 वर्षांच्या सलग शासनप्रमुखपदाबद्दल अभिनंदन ठराव (6 व 14 ऑक्टो.)

- नरेंद्र मोदी **7 ऑक्टोबर 2001** पासून (गुजरात मुख्यमंत्री) ते 7 ऑक्टोबर 2026 पर्यंत सलग 25 वर्षे शासनप्रमुख.
- **केंद्रीय मंत्रिमंडळाने (6 ऑक्टो.)** 'Nation First, Citizen First' सूत्रावर आधारित अभिनंदन ठराव केला; गुजरातमधील **SWAGAT** उपक्रमाला 2010 मध्ये **UN Public Service Award** – त्यातूनच पुढे **PRAGATI**.
- **महाराष्ट्र मंत्रिमंडळानेही (14 ऑक्टो.)** अभिनंदनाचा ठराव मंजूर केला.

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

4 अभिजात मराठी : डेक्कन कॉलेज, पुणे येथे उत्कृष्टता केंद्र (3 ऑक्टो.)

- केंद्रीय शिक्षण मंत्रालयाच्या उच्च शिक्षण विभागाने **5 अभिजात भाषांसाठी उत्कृष्टता केंद्रे (CoE)** मंजूर केली.
- अभिजात मराठी – डेक्कन कॉलेज पदव्युत्तर व संशोधन संस्था, पुणे.
- इतर : आसामी – तेजपूर विद्यापीठ; बंगाली – विश्वभारती; पाली – ओडिशा केंद्रीय विद्यापीठ; प्राकृत – गुजरात केंद्रीय विद्यापीठ.

★ **परीक्षा मुद्दा:** मराठी, पाली, प्राकृत, आसामी, बंगाली यांना 3 ऑक्टो. 2024 रोजी अभिजात दर्जा मिळाला होता – CoE मध्ये याच 5 भाषा.

5 नाशिक-त्र्यंबकेश्वर सिंहस्थ कुंभ 2027 : राष्ट्रपतींच्या हस्ते ध्वजारोहण (31 ऑक्टो.)

- राष्ट्रपती **द्रौपदी मुर्मू** यांनी नाशिक येथे सिंहस्थ महाकुंभाचे **ध्वजस्तंभ पूजन, ध्वजपूजन व ध्वजारोहण** केले.

राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू (संग्रहित)

- नाशिक-त्र्यंबकेश्वर सिंहस्थ महाकुंभ – 2027, गोदावरी नदी.
- चार कुंभस्थळे : हरिद्वार (गंगा), प्रयागराज (त्रिवेणी संगम), उज्जैन (क्षिप्रा), नाशिक (गोदावरी).

★ **परीक्षा मुद्दा:** सिंहस्थ = गुरू सिंह राशीत असताना भरणारा कुंभ – नाशिक व उज्जैन.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

6 महाराष्ट्रात BharatNet साठी ₹10,520 कोटी (1 ऑक्टो.)

- डिजिटल भारत निधी (DoT), महाराष्ट्र शासन, **MahaNet (MDIL)**, BSNL व MahaIT यांच्यात **सुधारित भारतनेट कार्यक्रम** राबवण्याचा करार.
- केंद्राकडून ₹10,520 कोटी; **28,237 ग्रामपंचायती** (फेज-I च्या 15,171 चे रिंग टोपोलॉजीत अपग्रेड + फेज-II च्या 12,740 + नव्या 326).
- 15,799 गावांना मागणीनुसार ब्रॉडबँड; 9 लाखांहून अधिक ग्रामीण घरगुती फायबर जोडण्या अपेक्षित.

★ **परीक्षा मुद्दा:** डिजिटल भारत निधी = पूर्वीचा Universal Service Obligation Fund (USOF).

7 मुंबईतील राष्ट्रीय कार्यक्रम : MSDC, India Chem, खादी महोत्सव (13–24 ऑक्टो.)

- **21 वी सागरी राज्य विकास परिषद (MSDC)** मुंबईत, अध्यक्ष – सर्बानंद सोनोवाल; **भारतीय बंदरे अधिनियम, 2025** (15 मे 2026 पासून) अंतर्गत वैधानिक दर्जानंतरची पहिली बैठक; परिषद मूळ स्थापना 1997.
- **14 वे India Chem 2026** – बॉम्बे एक्झिबिशन सेंटर (NESCO), मुंबई, **22–24 ऑक्टो.**; थीम : 'Advantage Bharat: An Emerging Global Chemicals Hub'; भागीदार देश – **जपान**; उद्घाटन – जे. पी. नड्डा.
- **खादी महोत्सव-2026** – KVIC केंद्रीय कार्यालय, विलेपार्ले (2–31 ऑक्टो.); 12 राज्यांतील 77 स्टॉल; खादीवर 20% सूट; Gen-Z साठी **'बात खादी की'** पॉडकास्ट.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

8 लोणार, अजिंठा, वेरूळ येथे सूर्यकिरण हवाई कसरतींची मागणी (1 ऑक्टो.)

- आयुष राज्यमंत्री (स्वतंत्र प्रभार) **प्रतापराव जाधव** यांचे संरक्षणमंत्र्यांना पत्र – 23, 24 किंवा 25 नोव्हेंबर 2026 रोजी **सूर्यकिरण एरोबॅटिक टीमचे** प्रदर्शन घेण्याची विनंती.
- लोणार सरोवर – बुलढाणा जिल्हा; उल्कापाताने तयार झालेले खारे व अल्कधर्मी पाण्याचे विवर (रामसर स्थळ).
- अजिंठा व वेरूळ लेणी – **UNESCO जागतिक वारसा** स्थळे (छत्रपती संभाजीनगर जिल्हा).

लोणार सरोवर, बुलढाणा (संग्रहित)

9 पुणे जिल्ह्यात WDC-PMKSY 2.0 पाणलोट कामांचा आढावा (30 ऑक्टो.)

- भूसंपदा विभाग (DoLR) सचिव **दिलीप कुमार** यांनी खेड तालुक्यातील **वरुडे, गुळाणी, वाफगाव** येथे पाणलोट कामांची पाहणी केली; आढावा बैठक यशदा, पुणे.
- WDC-PMKSY 2.0 = **प्रधानमंत्री कृषी सिंचाई योजनेचा पाणलोट विकास घटक**; आदर्श म्हणून हिवरे बाजार चा उल्लेख.
- राज्यातील 304 दुष्काळग्रस्त तालुक्यांपैकी **76 तालुके** योजनेत – एल निनोमुळे कामांना गती.

10 IITM पुणे : APARC जनरल असेंब्ली व CSSIF बैठक (12–17 ऑक्टो.)

- **APARC जनरल असेंब्ली 2026** (12–16 ऑक्टो.) – **भारतीय उष्णदेशीय हवामान संस्था (IITM), पुणे**; APARC = Atmospheric Processes and their Role in Climate – **WCRP** चा मुख्य प्रकल्प; दर 4 वर्षांनी.
- 17 ऑक्टो. : **Climate Science into Services for India Forum (CSSIF)** ची पहिली भागधारक बैठक IITM पुणे येथे.
- IITM ही **पृथ्वी विज्ञान मंत्रालयाअंतर्गत** संस्था; संचालक – डॉ. ए. सूर्यचंद्र राव.

2 राष्ट्रीय घडामोडी

11 UPSC शताब्दी सोहळा – भारत मंडपम (1 ऑक्टो.)

- पंतप्रधानांच्या उपस्थितीत **संघ लोकसेवा आयोगाचा (UPSC) शताब्दी** सोहळा; आयोगाची सुरुवात 1926.
- स्मृती टपाल तिकीट, विशेष नाणे व **100 महत्त्वाच्या न्यायनिर्णयांचे** संकलन प्रकाशित.
- मंत्र : **'नागरिक देवो भव'**; निवड प्रक्रियेचे दोन निकष – Nation First व Citizen First.

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** 1926 – Public Service Commission (ली आयोगाच्या शिफारशीनुसार); 1950 पासून UPSC – कलम 315.

12 लडाखमधील 28 ठिकाणांना प्रमाणित नावे (2 ऑक्टो.)

- गृह मंत्रालयाने लडाख प्रशासनाशी सल्लामसलत करून **28 ठिकाणे/भौगोलिक वैशिष्ट्यांना** प्रमाणित नावे दिली; **सर्व्हे ऑफ इंडिया**च्या अधिकृत नकाशात समावेश.
- 28 पैकी **10 शिखरे** – उदा. अतिशा गिरी, कनिष्क शिखर, जोरावर शिखर, मार्तंड गिरी, रिनचेन झांगपो.
- खिंडी : चापचिंगल व शाचमिर्क; हिमनद्या : स्कामरी व पारपिक.

13 चेन्नईत ₹13,000 कोटींचे प्रकल्प; मेट्रोचा नवा टप्पा (11 ऑक्टो.)

- पंतप्रधानांनी चेन्नई मेट्रोचा आणखी एक टप्पा लोकार्पित केला; प्रगत लुब्रिकंट बेस ऑइल प्रकल्पाची पायाभरणी.
- देशात मेट्रो सेवा आता 25 शहरांत (2014 मध्ये फक्त 5 शहरे).
- तूतुकुडीचे **VOC बंदर** ~₹17,000 कोटी गुंतवणुकीने मेगा कंटेनर व हरित ऊर्जा केंद्र.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

14 लडाखमध्ये ₹3,350 कोटींचे 5 प्रकल्प (15 ऑक्टो.)

- लेहच्या **कुशोक बकुला रिम्पोछे विमानतळाचे** ₹650 कोटींचे नवे टर्मिनल – भूऔष्णिक (geothermal) हीटिंग + सौरऊर्जा वापरणारे देशातील पहिले; वार्षिक क्षमता 10 लाख → 35 लाख प्रवासी.
- ₹2,500 कोटींचा **निम्मू–पदुम–दारचा रस्ता** – 12 तासांचा प्रवास सुमारे 3 तासांत.
- **प्रकल्प अमृत हिम सरोवर** अंतर्गत 40 जलाशय व **हानू जलविद्युत** प्रकल्प लोकार्पित.

लेह विमानतळ परिसर (संग्रहित)

15 डॉ. एल. मुरुगन यांचा मंत्रिपदाचा राजीनामा स्वीकारला (15 ऑक्टो.)

- पंतप्रधानांच्या सल्ल्यानुसार राष्ट्रपतींनी **डॉ. एल. मुरुगन** यांचा केंद्रीय मंत्रिपरिषदेतील राजीनामा तात्काळ प्रभावाने स्वीकारला.
- आधार : संविधान कलम 75(2) – मंत्री राष्ट्रपतींच्या मर्जीपर्यंत (pleasure) पदावर राहतात.
- घोषणा – राष्ट्रपती सचिवालयाचे प्रसिद्धी पत्रक.

★ **परीक्षा मुद्दा:** कलम 75(1) – पंतप्रधानांची नियुक्ती राष्ट्रपती करतात; 75(3) – मंत्रिपरिषद लोकसभेला सामूहिकरीत्या जबाबदार.

16 काश्मीर कनेक्टिव्हिटी : USBRL, चिनाब पूल, झोजिला बोगदा (17 ऑक्टो.)

- **उधमपूर–श्रीनगर–बारामुल्ला रेल्वे लिंक (USBRL)** – 272 किमी, ₹43,780 कोटी, 36 बोगदे व 943 पूल; जून 2025 मध्ये लोकार्पण.
- चिनाब रेल्वे पूल (रियासी) – जगातील सर्वात उंच रेल्वे कमान पूल : नदीपात्रापासून 359 मी., कमान 467 मी., लांबी 1,315 मी.
- **T50 बोगदा** (12.77 किमी) – देशातील सर्वात लांब वाहतूक बोगदा; **अंजी खड** – पहिला केबल-स्टेड रेल्वे पूल; **झोजिला बोगदा** (13.153 किमी, NH-1) – मुख्य बोगद्याचे ब्रेक-थ्रू जून 2026.

चिनाब रेल्वे पूल, रियासी (संग्रहित)

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

17 FSSAI मसुदा : 6 महिन्यांपर्यंतच्या बाळांच्या आहारात साखर नको (17 ऑक्टो.)

- Foods for Infant Nutrition Regulations, 2020 मध्ये सुधारणा मसुदा (राजपत्र 16 ऑक्टो.) – सुक्रोज व फ्रुक्टोज मिसळण्यास बंदी.
- मूळ नियम जन्मापासून 24 महिन्यांपर्यंतच्या शिशु आहाराला लागू; लॅक्टोज व ग्लुकोज पॉलिमर प्राधान्याचे कर्बोदक स्रोत.
- हरकती/सूचनांसाठी 60 दिवस.

18 विजयादशमी संबोधन : 12 वर्षांत 650 हून अधिक प्राचीन मूर्ती परत (20 ऑक्टो.)

- पंतप्रधानांचे रामलीला मैदान, दिल्ली येथे संबोधन – परदेशात गेलेल्या 650 हून अधिक प्राचीन मूर्ती गेल्या 12 वर्षांत भारतात परत.
- **दीपावलीचा** मागील वर्षी UNESCO च्या मानवतेच्या अमूर्त सांस्कृतिक वारसा यादीत समावेश झाल्याचा उल्लेख.
- 'राम से राष्ट्र', 'देव से देश' व 'नागरिक देवो भव' मंत्र.

19 काशी तमिळ संगमम् 5.0 – नोंदणी पोर्टल सुरू (22 ऑक्टो.)

- कालावधी **28 नोव्हेंबर ते 12 डिसेंबर 2026**; वाराणसी, प्रयागराज व अयोध्या.
- थीम : 'थिरुक्कुरल पयिल्वोम – थिरुक्कुरल अभ्यास करें'; IIT मद्रास पोर्टल; तमिळनाडूतील सुमारे 1,400 सहभागी (7 गट).
- पोर्टल शुभारंभ – केंद्रीय शिक्षणमंत्री **प्रल्हाद जोशी**.

केंद्रीय मंत्री प्रल्हाद जोशी (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

20 मन की बात – 139 वा भाग; कार्यक्रमाला 12 वर्षे (25 ऑक्टो.)

- मन की बात विजयादशमीला सुरू झाला – **12 वर्षे पूर्ण**.
- **ई-संजीवनी**द्वारे सुमारे 50 कोटी टेलि-कन्सल्टेशन; सुमारे 1.9 लाख आयुष्मान आरोग्य मंदिरे.
- IIT मद्रासचे **सुधा गोपालकृष्णन ब्रेन सेंटर** – 100 मानवी मेंदूंचे 3D मॅपिंग (**परम शक्ती** महासंगणक); गांधी जयंतीला खादी विक्री एका दिवसात ₹28 कोटींहून अधिक; महाराष्ट्रातील 'शबरी नॅचरल्स' पॅकेजिंगला जपानचा Good Design Award.

21 चक्रीवादळ 'अर्णब' – आंध्र प्रदेश किनारा (26–29 ऑक्टो.)

- बंगालच्या उपसागरातील चक्रीवादळाचे नाव 'अर्णब' (Arnab); बापटला ते विशाखापट्टणमदरम्यान आंध्र प्रदेश व यानम किनाऱ्यावर 28 ऑक्टो. रोजी अतितीव्र चक्रीवादळ म्हणून धडकण्याचा अंदाज (115–125 किमी/तास).
- मंत्रिमंडळ सचिव **डॉ. टी. व्ही. सोमनाथन** यांच्या अध्यक्षतेखाली **राष्ट्रीय संकट व्यवस्थापन समिती (NCMC)** ची बैठक (26 ऑक्टो.).
- गृहमंत्र्यांची आंध्र प्रदेश, पुद्दुचेरी, ओडिशा, छत्तीसगड मुख्यमंत्र्यांशी चर्चा; NDRF-SDRF मदतकार्य; आंतर-मंत्रालयीन केंद्रीय पथके (IMCT) पाठवणार.

★ **परीक्षा मुद्दा:** चक्रीवादळांची नावे WMO/ESCAP पॅनेलच्या यादीतून क्रमाने दिली जातात.

22 राष्ट्रीय महामार्गावर स्थानिकांसाठी सवलतीचा पास (27 ऑक्टो.)

- टोल नाक्यापासून **20 किमीच्या आत** राहणाऱ्या खाजगी (non-commercial) वाहनधारकांसाठी **Concessional Local Pass**.
- वार्षिक शुल्क : नगरपालिका हद्दीबाहेरील टोल नाका ₹1,500; हद्दीतील नाका ₹3,000; फक्त एका नाक्यासाठी वैध.
- लागू : 1 नोव्हेंबर 2026; राजमार्गयात्रा ॲपवर 1 डिसेंबर 2026 पासून.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

23 गिग व प्लॅटफॉर्म कामगारांसाठी राष्ट्रीय सामाजिक सुरक्षा मंडळ (30 ऑक्टो.)

- कामगार मंत्रालयाने **National Social Security Board for Unorganised Workers and Gig and Platform Workers** अधिसूचित केले.
- आधार : सामाजिक सुरक्षा संहिता, 2020 (चार कामगार संहितांपैकी एक).
- अध्यक्ष – केंद्रीय कामगार मंत्री; सदस्य – केंद्र/राज्य सरकारे, ॲग्रीगेटर कंपन्या, कामगार संघटना, गिग संघटना.

24 बनासकांठा येथे ₹14,000 कोटींचे प्रकल्प; पहिले कांकरेज संशोधन केंद्र (30 ऑक्टो.)

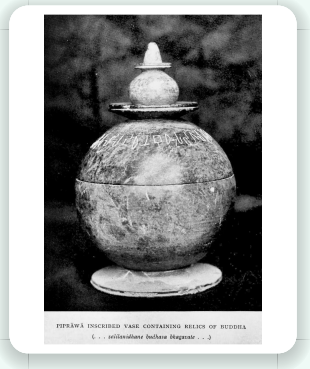
- पंतप्रधानांनी बनासकांठा (गुजरात) येथे प्रकल्प सुरू केले; **PM-KISANचा 24 वा हप्ताही** येथूनच.
- राष्ट्रीय गोकुळ मिशन अंतर्गत **कांकरेज** गोवंशासाठी देशातील पहिले संशोधन केंद्र.
- बनास डेअरीसोबत 2 बायो-CNG प्रकल्पांची पायाभरणी; अहमदाबाद–मेहसाणा महामार्ग 4 वरून 8 पदरी.

25 भगवान बुद्धांचे पिप्राहवा अवशेष अरुणाचल प्रदेशात (31 ऑक्टो.–21 नोव्हें.)

- तवांग मठ (1–7 नोव्हें.), बोमडिला (8–13 नोव्हें.), नामसाईचा सुवर्ण पॅगोडा (14–20 नोव्हें.) येथे दर्शन.
- अवशेष : **पिप्राहवा, सिद्धार्थनगर (उ.प्र.)** – 1898 मध्ये **विल्यम क्लॅक्स्टन पेपे** यांनी स्तूप उघडला; ASI उत्खनन 1971–77.
- 22 पैकी 20 अवशेष राष्ट्रीय संग्रहालय, नवी दिल्ली व 2 भारतीय संग्रहालय, कोलकाता येथे.

तवांग मठ, अरुणाचल प्रदेश (संग्रहित)

पिप्राहवा अवशेष कलश (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

26 राष्ट्रीय एकता दिवस : सरदार पटेल 151 वी जयंती, 'Run for Unity' (31 ऑक्टो.)

- गृहमंत्री अमित शाह यांनी दिल्लीत **Run for Unity** ला झेंडा दाखवला; एकतेची शपथ.
- नशामुक्त भारताचे लक्ष्य – 31 डिसेंबर 2029; देश **31 मार्च 2026** रोजी नक्षलवादमुक्त झाल्याचे प्रतिपादन.
- सरदार पटेलांनी स्वातंत्र्यानंतर **1,218 दिवसांत** शेकडो संस्थाने एकत्र केली.

गृहमंत्री अमित शाह (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** राष्ट्रीय एकता दिवस 2014 पासून 31 ऑक्टोबरला; केवडिया (एकता नगर) येथे 'स्टॅच्यू ऑफ युनिटी'.

27 औषध नियमन : जाहिरात निर्बंध, विपणन समिती, कर्करोग औषधे (9–28 ऑक्टो.)

- आरोग्य मंत्रालय : **Drugs Rules, 1945** मध्ये सुधारणा प्रस्ताव – शेड्युल H, H1 व X औषधांच्या जाहिरातबंदीचे बंधन किरकोळ/घाऊक विक्रेते व वितरकांनाही (Rule 65 मध्ये नवा उप-नियम 22).
- औषधनिर्माण विभागाने औषध विपणन पद्धतींवर समिती नेमली – अध्यक्ष डॉ. एम. श्रीनिवास (NITI सदस्य); सदस्य प्रीती सुदान, डॉ. नरेश त्रेहान; 2 महिन्यांत अहवाल.
- **NPPA** : 137 कर्करोग औषधांवर व्यापारी नफा MRP च्या **30%** पर्यंत मर्यादित (17 ऑक्टो.); 543 ब्रँडच्या सुधारित MRP 9 नोव्हें. पासून.

3 आंतरराष्ट्रीय घडामोडी

28 G20 व्यापार मंत्र्यांची बैठक – मिलवॉकी, अमेरिका (1–2 ऑक्टो.)

- अमेरिकेच्या **G20 अध्यक्षतेखाली** मिलवॉकी (विस्कॉन्सिन) येथे व्यापार मंत्र्यांची बैठक.
- अन्नधान्याचा शस्त्र म्हणून वापर (weaponization of food) याविरोधात निवेदन.
- 2027 मध्ये G20 अध्यक्षपद **युनायटेड किंगडमकडे**.

★ **परीक्षा मुद्दा:** G20 अध्यक्षपद क्रम : भारत (2023) → ब्राझील (2024) → दक्षिण आफ्रिका (2025) → अमेरिका (2026) → UK (2027).

29 153 वी IPU सभा – अरुशा, टांझानिया (5–9 ऑक्टो.)

- भारतीय संसदीय शिष्टमंडळाचे नेतृत्व राज्यसभा उपसभापती **हरिवंश**.
- मिल्टन डिक (ऑस्ट्रेलिया) यांची 9 ऑक्टो. रोजी आंतर-संसदीय संघाच्या (IPU) अध्यक्षपदी निवड.
- **नेपाळने** मांडलेला हिमालयाविषयीचा आपत्कालीन विषय स्वीकारला गेला.

★ **परीक्षा मुद्दा:** IPU मुख्यालय – जिनिव्हा; स्थापना 1889.

30 भारत–स्वित्झर्लंड : TEPA ची वर्षपूर्ती (5–6 ऑक्टो.)

- स्विस राष्ट्राध्यक्ष **गाय पार्मेलिन** भारत दौऱ्यावर; **भारत–EFTA TEPA** 1 ऑक्टो. 2025 पासून अंमलात.
- TEPA अंतर्गत EFTA कडून 15 वर्षांत $100 अब्ज गुंतवणूक व 10 लाख रोजगार ही वचनबद्धता.
- EFTA ने 92.2% टॅरिफ लाईन्स खुल्या केल्या (भारताच्या 99.6% निर्यातीचा समावेश); भारताने 82.7%; Indo-Swiss Research Framework साठी आणखी CHF 45 दशलक्ष.

★ **परीक्षा मुद्दा:** EFTA चे सदस्य : स्वित्झर्लंड, नॉर्वे, आइसलँड, लिख्टेनस्टाइन.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

31 20 वी पूर्व आशिया शिखर परिषद ऊर्जा मंत्री बैठक – मनिला (8 ऑक्टो.)

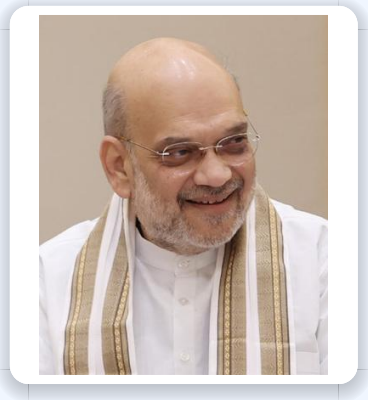
- भारताची स्थापित वीज क्षमता 558.8 GW, त्यापैकी **55% बिगर-जीवाश्म** स्रोतांतून.
- यजमान – फिलिपाइन्स (ASEAN अध्यक्ष 2026).

32 16 वी भारत–UK JETCO बैठक (12 ऑक्टो.)

- वाणिज्यमंत्री **पीयूष गोयल** व UK चे व्यवसाय-व्यापार मंत्री **जोनाथन रेनॉल्ड्स** यांचे सहअध्यक्षपद.
- भारत–UK CETA अंमलात येऊन सुमारे 100 दिवस पूर्ण; त्याच्या अंमलबजावणीचा आढावा.

33 BIMSTEC गृहमंत्र्यांची पहिली बैठक – नवी दिल्ली (13 ऑक्टो.)

- अध्यक्ष – गृहमंत्री **अमित शाह**; **'दिल्ली जाहीरनामा'** स्वीकारला.
- BIMSTEC आपत्ती व्यवस्थापन केंद्र – जामनगर (गुजरात).
- दहशतवाद, अमली पदार्थ तस्करी, सायबर गुन्हे यांवर सहकार्य.

गृहमंत्री अमित शाह (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** BIMSTEC – 7 सदस्य : भारत, बांगलादेश, भूतान, नेपाळ, श्रीलंका, म्यानमार, थायलंड; सचिवालय ढाका; स्थापना 1997 (बँकॉक जाहीरनामा).

34 भारत SIOFA चा सदस्य होणार (14 ऑक्टो.)

- केंद्रीय मंत्रिमंडळाची **South Indian Ocean Fisheries Agreement (SIOFA)** मध्ये सहभागी होण्यास मंजुरी.
- भारत 2022 पासून सहकारी अ-करार पक्ष (CNCP) होता.
- दक्षिण हिंद महासागरातील खोल समुद्री मासेमारीचे नियमन.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

35 भारत–न्यूझीलंड मुक्त व्यापार करार अंमलात (20 ऑक्टो.)

- करारावर स्वाक्षरी **27 एप्रिल 2026**; 20 ऑक्टो. पासून अंमलबजावणी.
- न्यूझीलंडकडून $20 अब्ज गुंतवणुकीची वचनबद्धता.
- भारतीयांसाठी **5,000 तात्पुरते रोजगार प्रवेश (TEE) व्हिसा + 1,000 वर्किंग-हॉलिडे व्हिसा**.

36 25 वी SCO शासनप्रमुख परिषद – दुशान्बे (20 ऑक्टो.)

- भारताचे प्रतिनिधित्व संरक्षणमंत्री **राजनाथ सिंह**.
- स्थळ – दुशान्बे, ताजिकिस्तान.

संरक्षणमंत्री राजनाथ सिंह (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** SCO स्थापना 2001 (शांघाय); भारत-पाकिस्तान 2017 पासून पूर्ण सदस्य; मुख्यालय बीजिंग; RATS – ताश्कंद.

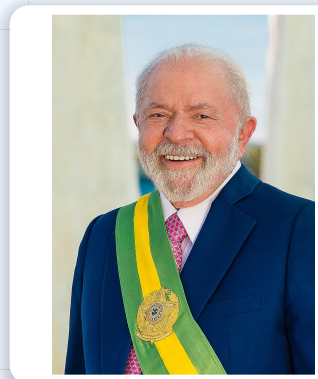
37 पोलंडचे पंतप्रधान डोनाल्ड टस्क यांचा भारत दौरा (21–23 ऑक्टो.)

- द्विपक्षीय व्यापार 2030 पर्यंत दुप्पट करण्याचे उद्दिष्ट.
- पोलंड **आपत्ती-प्रतिरोधक पायाभूत सुविधा युती (CDRI)** मध्ये सामील.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

38 ब्राझील : लुला दा सिल्वा पुन्हा राष्ट्राध्यक्ष (26 ऑक्टो.)

- **लुईझ इनासियो लुला दा सिल्वा** ब्राझीलच्या राष्ट्राध्यक्षपदी पुन्हा निवडून आले; पंतप्रधानांकडून अभिनंदन.
- ब्राझील – BRICS व G20 सदस्य; भारताचा धोरणात्मक भागीदार.

लुला दा सिल्वा (संग्रहित)

39 12 वा BRICS संसदीय मंच – नवी दिल्ली (26–27 ऑक्टो.)

- भारताच्या BRICS अध्यक्षतेखाली **नवी दिल्लीत** आयोजन.
- थीम : 'Fostering Parliaments for People-Centric Development'.

★ **परीक्षा मुद्दा:** BRICS 2026 अध्यक्ष – भारत; सदस्य : ब्राझील, रशिया, भारत, चीन, दक्षिण आफ्रिका + इजिप्त, इथिओपिया, इराण, UAE, इंडोनेशिया.

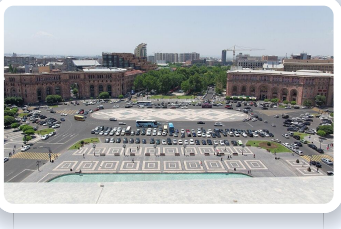
40 ज्ञान भारतम् : पॅरिसच्या BnF सोबत सामंजस्य करार (26 ऑक्टो.)

- **ज्ञान भारतम्** मिशन (हस्तलिखित जतन) व फ्रान्सच्या राष्ट्रीय ग्रंथालय Bibliothèque nationale de France (BnF) यांच्यात करार.
- भारतीय हस्तलिखितांचे डिजिटायझेशन व संवर्धन सहकार्य.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

41 जैवविविधता करार COP-17 – येरेवान, आर्मेनिया (27 ऑक्टो.)

- भारताचे निवेदन : 1,134 संरक्षित क्षेत्रे, 103 रामसर स्थळे, 57 जैवविविधता वारसा स्थळे (BHS).
- **18 जैवमंडल राखीव क्षेत्रे**, त्यापैकी 13 UNESCO च्या MAB जाळ्यात.

येरेवान, आर्मेनिया (संग्रहित)

42 13 वी ADMM-Plus – सेबू, फिलिपाइन्स (28–29 ऑक्टो.)

- थीम : 'Navigating Our Future, Together'.
- राजनाथ सिंह यांची अमेरिकेचे संरक्षणमंत्री **पीट हेगसेथ** (10 वर्षांचा संरक्षण आराखडा) व जपानचे संरक्षणमंत्री **कोइझुमी** यांच्याशी भेट.

संरक्षणमंत्री राजनाथ सिंह (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** ADMM-Plus = 10 ASEAN देश + 8 संवाद भागीदार (भारत, अमेरिका, चीन, जपान, रशिया, द. कोरिया, ऑस्ट्रेलिया, न्यूझीलंड); पहिली बैठक 2010 हनोई.

43 व्यापार करारांची इतर पावले (28–29 ऑक्टो.)

- भारत–मेक्सिको **प्राधान्य व्यापार करारासाठी (PTA)** संदर्भ अटींवर (ToR) स्वाक्षरी (28 ऑक्टो.).
- **19 वी भारत–BLEU संयुक्त आर्थिक आयोग** बैठक लक्झेंबर्ग येथे (29 ऑक्टो.); BLEU = बेल्जियम-लक्झेंबर्ग आर्थिक संघ.

44 जगातील नवे नेतृत्व (5–16 ऑक्टो.)

- **इथिओपिया** : अबी अहमद यांनी पंतप्रधानपदाची पुन्हा शपथ घेतली (5 ऑक्टो.).
- **मोरोक्को** : फातिमा एझ्झहरा एल मन्सौरी (PAM पक्ष) – देशाच्या पहिल्या महिला पंतप्रधान; सरकारचा शपथविधी 16 ऑक्टो.

4 अर्थव्यवस्था व बँकिंग

45 NABKISAN : पहिला WASH सामाजिक बाँड सूचिबद्ध (1 ऑक्टो.)

- नाबार्डची उपकंपनी **NABKISAN** ने पाणी, स्वच्छता व आरोग्यविषयक (WASH) पहिला सामाजिक बाँड NSE वर सूचिबद्ध केला; 1.8 पट मागणी.
- रक्कम **₹180 कोटी**, कूपन दर **8.10%**; मुदत 5 वर्षे; मानांकन CRISIL AA.

46 RoDTEP योजनेला 31 डिसेंबर 2026 पर्यंत मुदतवाढ (2 ऑक्टो.)

- **Remission of Duties and Taxes on Exported Products (RoDTEP)** – निर्यात मालातील अंतर्भूत, परतावा न मिळालेले कर-शुल्क परत करणारी योजना.
- मुदतवाढ 31 डिसेंबर 2026 पर्यंत; दर व मर्यादा परिशिष्ट 4R व 4RE प्रमाणे कायम.

★ **परीक्षा मुद्दा:** RoDTEP – अनुदान नव्हे तर 'embedded taxes' चा परतावा; WTO-सुसंगत.

47 केंद्रीय मंत्रिमंडळ : ITLA व ₹10,000 कोटींचा SME Growth Fund (6 ऑक्टो.)

- **Integrated Transport & Logistics Authority (ITLA)** – राष्ट्रीय वाहतूक बृहत आराखड्यासाठी SPV; ₹500 कोटी व अधिक प्रकल्पांचे तांत्रिक मूल्यांकन.
- **₹10,000 कोटींचा SME Growth Fund** – पर्यायी गुंतवणूक निधी (AIF) स्वरूपात.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

48 RBI पतधोरण : रेपो दरात 25 bps वाढ – 5.50% (7 ऑक्टो.)

- पतधोरण समितीची **63 वी बैठक** (अध्यक्ष – गव्हर्नर संजय मल्होत्रा); रेपो दर 5.25% → 5.50% – जवळपास 4 वर्षांतील पहिली वाढ.
- SDF **5.25%**; MSF व बँक दर **5.75%**.
- भूमिका (stance) बदलून **'calibrated tightening'**; 2026-27 GDP वाढ अंदाज **7.1%**, CPI महागाई अंदाज **5.2%**.

★ **परीक्षा मुद्दा:** MPC – 6 सदस्य (3 RBI + 3 केंद्र नियुक्त); RBI कायदा 1934 कलम 45ZB; महागाई लक्ष्य 4% ± 2%.

49 57 वी GST परिषद : अटकेचा अधिकार रद्द (8 ऑक्टो.)

- CGST कायद्याचे कलम 69 (अटकेचा अधिकार) वगळण्याची शिफारस.
- खटला चालवण्याची किमान मर्यादा **₹1 कोटी → ₹5 कोटी**; किरकोळ दंड ₹25,000 → ₹10,000.

★ **परीक्षा मुद्दा:** GST परिषद – कलम 279A; अध्यक्ष केंद्रीय अर्थमंत्री.

50 महागाई : CPI 5.54%, WPI 11.39% (सप्टें. आकडे; 12 व 14 ऑक्टो.)

- किरकोळ महागाई (CPI, आधारवर्ष **2024=100**) सप्टेंबर 5.54%; ग्रामीण 6.08%, शहरी 4.88%; अन्न महागाई 7.74%.
- घाऊक महागाई (WPI) सप्टेंबर 11.39%; इंधन व ऊर्जा गट 25.85%.

★ **परीक्षा मुद्दा:** CPI – MoSPI (NSO); WPI – DPIIT चे आर्थिक सल्लागार कार्यालय.

51 IDBI बँक : 60.72% हिस्सा फेअरफॅक्सकडे (14 ऑक्टो.)

- सरकार व LIC चा 60.72% हिस्सा फेअरफॅक्सच्या उपकंपनीला **₹52,878 कोटींना** (₹81 प्रति शेअर).
- सार्वजनिक क्षेत्रातील बँकेच्या धोरणात्मक निर्गुंतवणुकीचे मोठे उदाहरण.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

52 रेल्वे कर्मचाऱ्यांना 78 दिवसांचा उत्पादकता बोनस (14 ऑक्टो.)

- एकूण खर्च **₹2,009.61 कोटी**; कमाल बोनस ₹17,951 प्रति कर्मचारी.

53 PLFS सप्टेंबर : बेरोजगारी 5% (15 ऑक्टो.)

- 15+ वयोगटासाठी श्रमशक्ती सहभाग दर (LFPR) 55.5%; शहरी 50.7%.
- बेरोजगारी दर **5%** (CWS); निर्यात सप्टेंबर **$80.75 अब्ज** (वस्तू + सेवा).

54 साखर व्यापाऱ्यांवर साठा मर्यादा (15 ऑक्टो.–30 नोव्हें.)

- घाऊक व्यापाऱ्यांसाठी 1,000 क्विंटल साठा मर्यादा.
- कालावधी 15 ऑक्टो. ते 30 नोव्हें. 2026 – सणासुदीत दर नियंत्रणासाठी.

55 गाभा क्षेत्र वाढ सप्टेंबर 7.9% (21 ऑक्टो.)

- आठ प्रमुख उद्योगांचा निर्देशांक (ICI) सप्टेंबर 7.9%.
- 8 उद्योग : कोळसा, कच्चे तेल, नैसर्गिक वायू, रिफायनरी उत्पादने, खते, स्टील, सिमेंट, वीज (IIP मध्ये ~40% भार).

56 SMFCL, स्टील धोरण 2047 मसुदा व FSDC (23 ऑक्टो.)

- **Sagarmala Finance Corporation Ltd (SMFCL)** – देशातील पहिली सागरी NBFC.
- राष्ट्रीय स्टील धोरण 2047 मसुदा : क्षमता **604 MT**, दरडोई वापर **302 किलो**.
- **FSDC ची 30 वी बैठक** (अध्यक्ष – अर्थमंत्री) : वित्तीय क्षेत्र सायबर सुरक्षा धोरण.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

57 RBI डेटा सेंटर व सायबर सुरक्षा संस्था – भुवनेश्वर (25 ऑक्टो.)

- भुवनेश्वर (ओडिशा) येथे पंतप्रधानांच्या हस्ते RBI चे डेटा सेंटर व सायबर सुरक्षा प्रशिक्षण संस्था यांचे उद्घाटन; उपस्थित – गव्हर्नर संजय मल्होत्रा, अर्थमंत्री निर्मला सीतारामन, मुख्यमंत्री मोहन चरण माझी.

58 IIP 6.7%, कंटेनर उत्पादन योजना, DA 63% (28 ऑक्टो.)

- औद्योगिक उत्पादन निर्देशांक (IIP) सप्टेंबर 6.7%.
- **Container Manufacturing Promotion Scheme** – ₹10,000 कोटी (2039-40 पर्यंत).
- केंद्रीय कर्मचारी महागाई भत्ता **60% → 63%** (1 जुलै 2026 पासून; खर्च ₹10,016.10 कोटी).

59 रब्बी MSP 2027-28 : करडईत सर्वाधिक वाढ

- मंत्रिमंडळाने 30 सप्टें. रोजी मंजुरी दिली – सर्वाधिक वाढ करडई (safflower) – ₹675 प्रति क्विंटल.
- MSP शिफारस – **CACP**; मंजुरी – CCEA.

60 बँकिंगसाठी उच्चस्तरीय समिती – सुरेश एन. पटेल (30 ऑक्टो.)

- 'विकसित भारत'साठी बँकिंग क्षेत्राच्या आढाव्याकरिता समिती; अध्यक्ष सुरेश एन. पटेल; मुदत 6 महिने.
- एप्रिल–सप्टें. केंद्राची एकूण प्राप्ती ₹18,35,422 कोटी (अर्थसंकल्पीय अंदाजाच्या **50.3%**).

61 राज्यांना ₹1,09,019 कोटींचा अतिरिक्त कर हप्ता; सामाजिक संरक्षण 68.4% (31 ऑक्टो.)

- केंद्राने राज्यांना ₹1,09,019 कोटी अतिरिक्त कर हस्तांतरण हप्ता दिला.
- EPFO अनिवार्य सदस्यत्वाची वेतनमर्यादा सप्टें. 2026 मध्ये **₹15,000 (2014 पासून) → ₹25,000**; देशातील सामाजिक संरक्षण व्याप्ती 2015 मधील 19% वरून **68.4%**.
- कापसावरील आयात शुल्क सवलत **31 डिसेंबर** पर्यंत वाढवली.

62 स्टार्टअप्स व FDI आकडे (DPIIT)

- DPIIT मान्यताप्राप्त स्टार्टअप्स 2,50,046.
- 2014-15 ते 2025-26 दरम्यान FDI ओघ **$843 अब्ज** (आधीच्या 12 वर्षांपेक्षा 169% अधिक); निर्यातीचे उद्दिष्ट $1 ट्रिलियन (मागील वर्षी $863 अब्ज).

5 विज्ञान, तंत्रज्ञान व अवकाश

63 भारताचा पहिला मुक्त-अवकाश (free-space) QKD दुवा – 5.56 किमी (3 ऑक्टो.)

- **QNu Labs, BISAG-N व IIT गांधीनगर** यांचे प्रात्यक्षिक; 27–28 सप्टें. रात्री चाचणी.
- क्वांटम बिट एरर रेट 5% पेक्षा कमी; 230–260 बिट/सेकंद सुरक्षित की निर्मिती.
- की 'वैदिक कवच' या BISAG-N च्या पोस्ट-क्वांटम क्रिप्टोग्राफी प्लॅटफॉर्मशी जोडल्या.

★ **परीक्षा मुद्दा:** QKD = Quantum Key Distribution; BISAG-N = भास्कराचार्य राष्ट्रीय अवकाश उपयोजन व भू-सूचनाशास्त्र संस्था (गांधीनगर).

64 राष्ट्रीय महासंगणक अभियान : 40 प्रणाली, 68 पेटाफ्लॉप (4 ऑक्टो.)

- NSM – **एप्रिल 2015**, सुमारे ₹4,500 कोटी; DST व MeitY संयुक्तपणे; अंमलबजावणी **C-DAC पुणे व IISc बेंगळुरू**.
- सप्टें. 2026 पर्यंत 40 महासंगणक, एकूण 68 PF; लक्ष्य 50 महासंगणक, 123 PF हून अधिक.
- **PARAM 8000 (1991)** – स्वदेशी महासंगणकाचा प्रारंभ.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

65 10 वी इंडिया मोबाइल काँग्रेस व 3 रे भारत 6G परिसंवाद (7–9 ऑक्टो.)

- IMC 2026 – यशोभूमी, द्वारका (नवी दिल्ली); थीम 'Scale Without Boundaries'; उद्घाटन पंतप्रधान (8 ऑक्टो.).
- देशात 1.01 अब्ज ब्रॉडबँड ग्राहक; 5G 99.9% जिल्ह्यांत; स्वदेशी 4G स्टॅक विकसित करणारा भारत **5 वा देश**.
- 3 रा आंतरराष्ट्रीय **भारत 6G परिसंवाद** – उद्घाटन ज्योतिरादित्य शिंदे; भारत 6G अलायन्सचे GSMA सह 5 नवे सामंजस्य करार.

66 राष्ट्रीय क्वांटम मिशन : 1,000 किमी क्वांटम-सुरक्षित दुवा (10 ऑक्टो.)

- 3 वर्षांत 1,000 किमी क्वांटम-सुरक्षित संपर्क; NQM लक्ष्य 8 वर्षांत 2,000 किमी.
- भारताची जैव-अर्थव्यवस्था सुमारे **$196 अब्ज** (2014 मध्ये ~$10 अब्ज); 2030 चे लक्ष्य $300 अब्ज.
- 16 ऑक्टो. : TDB चा **QNu Labs** ला RDI निधीतून **₹150 कोटी** (प्रकल्प ₹300 कोटी) – IQSN जाळ्यासाठी.

डॉ. जितेंद्र सिंह (संग्रहित)

67 ICMR-CHAMP – केलाँग येथे पहिले उच्च-उंची वैद्यक केंद्र (11 ऑक्टो.)

- **ICMR Centre for High Altitude Medicine and Public Health Research** – केलाँग, लाहौल-स्पिती (हिमाचल प्रदेश).
- ICMR चे उच्च-उंचीवरील वैद्यकासाठीचे पहिले समर्पित केंद्र; पायाभरणी – आरोग्यमंत्री जे. पी. नड्डा (12 ऑक्टो.).

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

68 IMD चे चक्रीवादळ इशारा निर्णय सहाय्य प्रणाली (12 ऑक्टो.)

- **Cyclone Warning and Marine Weather Services Decision Support System** – WebGIS आधारित.
- लोकार्पण – हवामान विभागाचे महासंचालक डॉ. मृत्युंजय महापात्रा (WMO चे तिसरे उपाध्यक्ष).
- वादळाचा मार्ग, 'cone of uncertainty', स्टॉर्म सर्ज इशारे, जिल्हानिहाय पाऊस इशारे.

69 तमिळनाडूमध्ये मंगळ-सदृश (Martian analogue) स्थळे (16 ऑक्टो.)

- **नेयवेली** येथील मेलांटेराइट व **तिरुचिरापल्ली बॅंडलँड्स** तसेच चिलीच्या अटाकामा वाळवंटातील जिप्सम.
- दोन्ही जलयुक्त सल्फेट खनिजे – पाणी-खडक अभिक्रियांची नोंद; जिप्सम जैव-चिन्हे जतन करू शकते.
- संशोधन – केरळ विद्यापीठ (डॉ. साजिन कुमार के. एस.), DST-FIST अंतर्गत लेझर रामन स्पेक्ट्रोमीटर.

70 अवकाश अर्थव्यवस्था $9 अब्ज → $40–45 अब्ज; अणुऊर्जा 100 GW लक्ष्य (17–20 ऑक्टो.)

- भारताची अवकाश अर्थव्यवस्था सध्या सुमारे **$9 अब्ज**; पुढील 7–8 वर्षांत $40–45 अब्ज अपेक्षित; खाजगी क्षेत्रासाठी 2019-20 मध्ये खुले.
- **2047 पर्यंत 100 GW अणुऊर्जा क्षमता** व 2070 पर्यंत नेट-झिरो (डॉ. जितेंद्र सिंह).

डॉ. जितेंद्र सिंह (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

71 कुफरी जामुनिया – जांभळा जैव-संवर्धित बटाटा (18 ऑक्टो.)

- विकास – **ICAR-केंद्रीय बटाटा संशोधन संस्था (CPRI), शिमला**; 2024 मध्ये प्रसारित; उत्तर भारतीय मैदानी प्रदेशासाठी.
- व्हिटॅमिन C 42.75 मिग्रॅ/100 ग्रॅ. (साध्या बटाट्यात 23.15); अँथोसायनिन समृद्ध.
- उत्पादन 32–35 टन/हेक्टर.

72 RRI : पल्सार 'सेंटॉरस X-3' भोवती अभिवृद्धी चकती (21 ऑक्टो.)

- **रामन संशोधन संस्था (RRI), बेंगळुरू** – DST अंतर्गत स्वायत्त संस्था; संशोधन प्रमुख किंजल रॉय.
- उच्च-वस्तुमान X-ray बायनरीमध्ये दुर्मीळ अशी accretion disk आढळली.
- सेंटॉरस X-3 – सुमारे 24,000 प्रकाशवर्षे दूर.

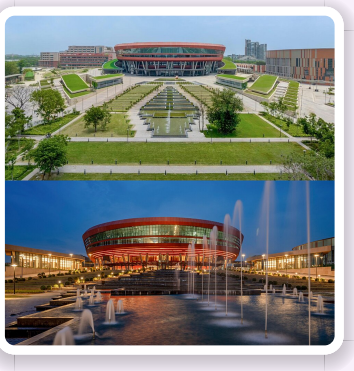
73 AATAL प्रयोगशाळा – IITM दिल्ली शाखा (24 ऑक्टो.)

- **Integrated Atmospheric Chemistry and Aerosol Toxicity Analysis Laboratory** – जगातील अशा प्रकारची पहिली एकात्मिक सुविधा.
- मिशन मौसम अंतर्गत (पृथ्वी विज्ञान मंत्रालय); वाहने, उद्योग, जैवभार/पराली, धूळ यांचा प्रदूषणातील वाटा रिअल-टाइममध्ये.
- IITM च्या **AIRWISE** प्रणालीशी जोड (400 मीटर रिझोल्यूशन, 72 तास अंदाज).

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

74 ESTIC 2026 – भारत मंडपम (27–29 ऑक्टो.)

- **Emerging Science, Technology and Innovation Conclave** चे उद्घाटन पंतप्रधानांच्या हस्ते; 5,000 हून अधिक प्रतिनिधी.
- स्टार्टअप्स 2014 मधील ~400 वरून 2.3 लाखांहून अधिक.
- प्रधान वैज्ञानिक सल्लागार प्रा. अजय के. सूद यांनी 12 प्राधान्य क्षेत्रे मांडली.

भारत मंडपम, नवी दिल्ली (संग्रहित)

75 मेघराज 2.0 व TRAI चा AI मसुदा (29–30 ऑक्टो.)

- सरकारी क्लाउड **मेघराज** (2014, MeitY) – मेघराज 2.0 आता 2,330 सरकारी विभागांना सेवा; देशाची डेटा सेंटर क्षमता 1.57 GW.
- IndiaAI मिशन – ₹10,371.92 कोटी; 45,000 हून अधिक GPU.
- TRAI : दूरसंचार जाळ्यांमध्ये AI च्या जबाबदार वापरासाठी मसुदा मार्गदर्शक तत्त्वे (30 ऑक्टो.; अभिप्राय 27 नोव्हें. पर्यंत).

76 GSLV-F18 द्वारे NVS-03 चे प्रक्षेपण – NavIC बळकट (31 ऑक्टो.)

- **GSLV-F18** ने NVS-03 हा दिशादर्शन (navigation) उपग्रह यशस्वीरीत्या प्रक्षेपित केला; पंतप्रधानांकडून ISRO चे अभिनंदन.
- NVS-03 – भारताच्या स्वदेशी **NavIC (IRNSS)** प्रणालीसाठी.
- पार्श्वभूमी : ISRO स्थापना 15 ऑगस्ट 1969; SpaDeX मुळे अवकाश डॉकिंग करणारा भारत 4 था देश; NGLV ₹8,240 कोटी (LEO ला 30 टन).

GSLV-F18 / NVS-03 मोहीम (ISRO)

★ **परीक्षा मुद्दा:** NavIC चा व्याप्ती प्रदेश – भारत व भोवतालचा सुमारे 1,500 किमी परिसर.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

6 संरक्षण

77 HQ IDS ची 25 वर्षे – त्रि-सेना दिन (1 ऑक्टो.)

- **एकात्मिक संरक्षण कर्मचारी मुख्यालय (HQ IDS)** ची स्थापना 1 ऑक्टो. 2001, नवी दिल्ली.
- थीम : 'Future readiness through jointness and Integration'; 'त्रिशक्ति मंथन'.
- CDS **जनरल एन. एस. राजा सुब्रमणी**; CISC एअर मार्शल तेजिंदर सिंह.

78 नौदलाचे परदेशी सराव : वरुण, AIME, KONKAN, INDRA (सप्टें.–ऑक्टो.)

- **वरुण (24 वी आवृत्ती)** – भारत-फ्रान्स; INS त्रिशूल, तूलाँ (फ्रान्स).
- **AIME 2026** (ASEAN-India Maritime Exercise) – फिलिपाइन्स; INS सह्याद्री व INS कुलिश; थीम 'Anchored in Trust, United at Sea'.

INS सह्याद्री (संग्रहित)

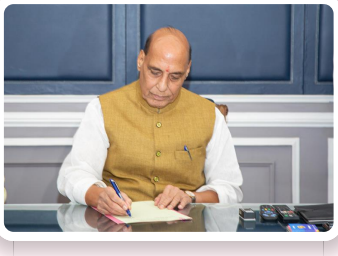

INS त्रिशूल (संग्रहित)

- **KONKAN-26** – भारत-UK, प्लायमथ (8–15 ऑक्टो., INS त्रिशूल); **INDRA 2026** – भारत-रशिया, व्लादिवोस्तोक (INS सह्याद्री).

79 HAL कोरापुट : 2,000 वे विमान इंजिन (6 ऑक्टो.)

- HAL चा **कोरापुट (ओडिशा)** विभाग – स्थापना 1964; 2,000 वे एअरो-इंजिन सुपूर्द.
- AL-31FP (Su-30MKI) वार्षिक क्षमता 30 → 50; 'शक्ती' इंजिनची दुसरी लाईन (₹218 कोटी) – ध्रुव ALH व प्रचंड LCH साठी.

संरक्षणमंत्री राजनाथ सिंह (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

80 DRDO चाचण्या : HAPS 21 किमी उंचीवर; AHAP पॅराशूट (6 ऑक्टो.)

- **High-Altitude Platform (HAPS)** – हवेपेक्षा हलकी प्रणाली; 21 किमी उंची, 20 किमीवर 30 मिनिटांहून अधिक.
- **Advanced High-Altitude Parachute (AHAP)** ची पहिली प्रत्यक्ष उडी – न्योमा (लडाख), 16,000 फूट उंचीवरून.
- दोन्हींचा विकास – **ADRDE, आग्रा**.

81 ब्रह्मोस फायर कंट्रोल करार ₹661.50 कोटी; पहिले फ्लीट सपोर्ट जहाज 'सूर्य' (6 ऑक्टो.)

- BrahMos Aerospace सोबत ₹661.50 कोटी – नौदल जहाजांसाठी फायर कंट्रोल प्रणाली व लाँचर; **Buy (Indian-IDDM)**, किमान 68% स्वदेशी.
- FSS-1 'सूर्य' – पहिले स्वदेशी फ्लीट सपोर्ट शिप, हिंदुस्तान शिपयार्ड (विशाखापट्टणम) येथे जलावतरण.

ब्रह्मोस क्षेपणास्त्र प्रतिकृती (संग्रहित)

82 संयुक्त लष्करी सराव : माउंटन गार्डियन, AUSTRAHIND, गरुड शक्ती (5 ऑक्टो.–6 नोव्हें.)

- **माउंटन गार्डियन 2026** – भारत-UAE, चौबटिया (उत्तराखंड), 5–18 ऑक्टो.; 92 जवान.
- **AUSTRAHIND (5 वी)** – भारत-ऑस्ट्रेलिया, तिरुवनंतपुरम, 19 ऑक्टो.–1 नोव्हें.; गढवाल रायफल्स.
- **गरुड शक्ती (11 वी)** – भारत-इंडोनेशिया विशेष दल, बान्युवांगी (इंडोनेशिया), 27 ऑक्टो.–6 नोव्हें.

83 SAREX-2026 – 12 वा राष्ट्रीय सागरी शोध व बचाव सराव (7–8 ऑक्टो.)

- आयोजक – **भारतीय तटरक्षक दल**; स्थळ पारादीप (ओडिशा) किनारा.
- उद्घाटन – संरक्षण राज्यमंत्री संजय सेठ; 30 देशांचे 32 निरीक्षक.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

84 94 वा वायुसेना दिन – हिंडन (8 ऑक्टो.)

- वायुसेना स्थानक **हिंडन, गाझियाबाद**; परेडचे निरीक्षण – वायुसेनाप्रमुख एअर चीफ मार्शल ए. पी. सिंह.
- थीम : 'Indian Air Force: Infallible, Impervious and Precise'.
- **तरंग शक्ति 2026** (2 री आवृत्ती) – जोधपूर, 26 सप्टें.–12 ऑक्टो.; 7 देशांची विमाने.

★ **परीक्षा मुद्दा:** भारतीय वायुसेनेची स्थापना 8 ऑक्टोबर 1932.

85 संरक्षण निर्यात विक्रमी ₹38,424 कोटी (9 ऑक्टो.)

- 2025-26 मध्ये संरक्षण निर्यात ₹38,424 कोटी – आधीच्या वर्षापेक्षा 60% हून अधिक.
- लक्ष्य : 2029 पर्यंत ₹50,000 कोटी निर्यात; SIDM (2017) च्या वार्षिक सत्रात घोषणा.
- 2025-26 संरक्षण उत्पादन विक्रमी **₹1.78 लाख कोटी** (23 ऑक्टो.).

संरक्षणमंत्री राजनाथ सिंह (संग्रहित)

86 NGOPV : 'श्रेयस' (GRSE) व 'सृष्टी' (GSL) जलावतरण (10 व 27 ऑक्टो.)

- Next Generation Offshore Patrol Vessel प्रकल्प – दोन शिपयार्डमध्ये : **GRSE कोलकाता** व **गोवा शिपयार्ड**.
- 'श्रेयस' (Yard 3040) – GRSE, 10 ऑक्टो.; 'सृष्टी' (Yard 1283) – GSL, 27 ऑक्टो.

GRSE, कोलकाता निर्मित युद्धनौका (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

87 INS मंगरोळ (P82) व INS समर्थक नौदलात (12 व 16 ऑक्टो.)

- **INS मंगरोळ** – तिसरे माहे-श्रेणी ASW शॅलो वॉटर क्राफ्ट; कोचीन शिपयार्डनिर्मित; मुंबई नौदल गोदीत कमिशन.
- **INS समर्थक** – नौदलाचे पहिले स्वदेशी बहुउद्देशीय जहाज (MPV); L&T निर्मित; **कारवार** येथे उपराष्ट्रपती सी. पी. राधाकृष्णन यांच्या हस्ते.

उपराष्ट्रपती सी. पी. राधाकृष्णन (संग्रहित)

88 लष्कराला 'भारत राइस'; FCI सोबत करार (12 ऑक्टो.)

- संरक्षण दलांसाठी **भारत राइस** सुरू; लष्कर–FCI सामंजस्य करार (5 वर्षे).
- पुरवठा थेट लष्करी पुरवठा डेपोंना (लडाख, ईशान्य भारतासह); NAFED मार्फत.

89 CTF 154 चे नेतृत्व हस्तांतरित; ASEAN-India संरक्षण थिंक टँक मंच (14 ऑक्टो.)

- भारतीय नौदलाने **मनामा (बहरीन)** येथे Combined Task Force 154 चे नेतृत्व सोपवले – CMF कार्यदलाचे भारताचे पहिलेच नेतृत्व (11 फेब्रु. 2026 पासून).
- भारत CMF मध्ये 2022 मध्ये सहयोगी, 2023 मध्ये पूर्ण सदस्य.
- पहिला **ASEAN-India Defence Think Tank Forum** – MP-IDSA, नवी दिल्ली (14–15 ऑक्टो.); 2026 = ASEAN-India सागरी सहकार्य वर्ष.

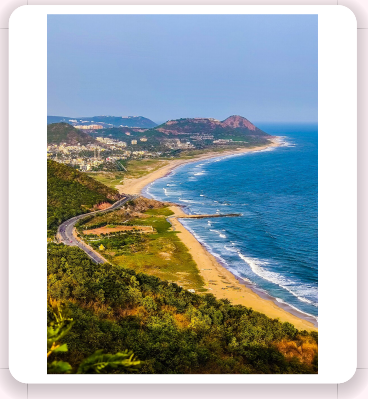
✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

90 GSAT-7C व वरुणास्त्र करार ₹4,106 कोटी (15 ऑक्टो.)

- GSAT-7C – वायुसेनेसाठी समर्पित संपर्क उपग्रह, ₹2,563 कोटी, **NSIL, बेंगळुरू**.
- वरुणास्त्र – जहाजावरून डागला जाणारा पाणबुडीविरोधी जड टॉर्पेडो, ₹1,543 कोटी, **BDL हैदराबाद**; विकास NSTL (विशाखापट्टणम).

91 SIMBEX (33 वा) व IBSAMAR IX (20–26 ऑक्टो.)

- **SIMBEX** – भारत-सिंगापूर, विशाखापट्टणम, 21–26 ऑक्टो.; 1994 मध्ये 'लायन किंग' नावाने सुरुवात.
- **IBSAMAR IX** – भारत-ब्राझील-द. आफ्रिका, सायमन्स टाउन (द. आफ्रिका), 20 ऑक्टो. रोजी समारोप; INS तरकश.
- LLLR(I) रडारसाठी BEL सोबत ₹770 कोटी करार (21 ऑक्टो.) – ड्रोनविरोधी.

विशाखापट्टणम किनारा (संग्रहित)

92 भूयुद्ध सिद्धांत (Land Warfare Doctrine) प्रकाशित (23 ऑक्टो.)

- लष्करी कमांडर परिषदेत संरक्षणमंत्र्यांच्या हस्ते प्रकाशन.
- पुढील 20–30 वर्षांच्या धोरणात्मक दृष्टीने नियोजनाचे आवाहन; **ऑपरेशन सिंदूर**च्या यशाचा उल्लेख.

93 DRDO AIP मॉड्यूल – हजीरा येथे Setting to Work Phase-2 (24 ऑक्टो.)

- **Air Independent Propulsion (AIP)** – NMRL (DRDO) ने विकसित; हायड्रोजन-फ्युएल सेल तंत्रज्ञान.
- स्थळ – L&T चे AM नाईक हेवी इंजिनिअरिंग कॉम्प्लेक्स, हजीरा (गुजरात); डिझेल-इलेक्ट्रिक पाणबुड्यांची पाण्याखालील क्षमता वाढते.

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

94 DAC कडून ₹2.12 लाख कोटींच्या खरेदी प्रस्तावांना AoN (26 ऑक्टो.)

- संरक्षण संपादन परिषदेची (DAC, अध्यक्ष – संरक्षणमंत्री) सुमारे ₹2,12,000 कोटींच्या प्रस्तावांना मान्यता.
- AoN = Acceptance of Necessity – भांडवली खरेदीचे पहिले औपचारिक पाऊल (करार नव्हे).
- लष्कर : सेल्फ-प्रोपेल्ड ट्रॅक्ड गन, VSHORADS; नौदल : Active Offboard Decoy; वायुसेना : मोबाइल X-Band डॉपलर हवामान रडार.

95 VISV-2026 व पहिला BIMSTEC सागरी सुरक्षा सराव (30 ऑक्टो.–3 नोव्हें.)

- **VISV** = Vision, Innovation, Synergy, Values – DRDO व CENJOWS, माणेकशॉ सेंटर; DRDO उत्पादन संग्रह अरबी, स्पॅनिश, फ्रेंचमध्ये.
- पहिला BIMSTEC Maritime Security Exercise – बंगालचा उपसागर, 30 ऑक्टो.–3 नोव्हें.

7 पर्यावरण, वन्यजीव व ऊर्जा

96 वन्यजीव सप्ताह : बक्सामध्ये वाघीण, जैसलमेरमध्ये माळढोक (2–3 ऑक्टो.)

- वाघीण **T138** – वाल्मिकी व्याघ्र प्रकल्प (बिहार) → बक्सा व्याघ्र प्रकल्प (प. बंगाल); बक्सा 1983 मध्ये व्याघ्र प्रकल्प घोषित.
- **डेझर्ट नॅशनल पार्क, जैसलमेर** : बंदिस्त प्रजननातील 2 माळढोक (Great Indian Bustard) निसर्गात सोडण्याची प्रक्रिया; सम व रामदेवरा केंद्रांत 97 पक्षी.
- वन्यजीव सप्ताह – दरवर्षी 2 ते 8 ऑक्टोबर.

माळढोक, डेझर्ट नॅशनल पार्क (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** माळढोक – IUCN : Critically Endangered; राजस्थानचा राज्य पक्षी; महाराष्ट्रात नान्नज (सोलापूर) अभयारण्य.

97 गाझियाबाद – कार्बन क्रेडिट मिळवणारे देशातील दुसरे शहर (2 ऑक्टो.)

- कचरा व्यवस्थापनातून कार्बन क्रेडिट मिळवणारी **इंदूरनंतर** दुसरी व उत्तर प्रदेशातील पहिली नागरी स्वराज्य संस्था – गाझियाबाद.
- Verified Carbon Standard अंतर्गत मान्यता; सुमारे 2.7 लाख टन CO_2 घट अपेक्षित.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

98 कुनो : चित्ता KJP21 ला 5 बछडे; संख्या 60 (5 ऑक्टो.) व KNG22 चा मृत्यू (27 ऑक्टो.)

- भारतात जन्मलेल्या मादी **KJP21** ला 5 बछडे – देशातील चित्त्यांची संख्या 60 (त्यापैकी 41 भारतात जन्मलेले); पिता बोत्स्वानातील – बोत्स्वाना वंशावळीची सुरुवात.
- भारतात जन्मलेली प्रजनन करणारी तिसरी मादी (आधी मुखी व KGP12).

कुनो येथील चित्ता (संग्रहित)

- 19 महिन्यांचा नर **KNG22** – मुरैना जंगलात बंदुकीच्या छऱ्यांनी जखमी होऊन मृत्यू; केंद्राकडून NTCA-WCCB पथक.

★ **परीक्षा मुद्दा:** कुनो राष्ट्रीय उद्यान – मध्य प्रदेश (श्योपूर); 'प्रोजेक्ट चित्ता' – 17 सप्टें. 2022 (नामिबियातून).

99 भारत-जपान JCM कार्यपुस्तिका; Windergy 2026 (5–8 ऑक्टो.)

- **Joint Crediting Mechanism** ची Operational Manual – पॅरिस कराराच्या कलम 6.2 अंतर्गत द्विपक्षीय कार्बन सहकार्य.
- **Windergy India (8 वी)** – चेन्नई ट्रेड सेंटर, 7–9 ऑक्टो.; पवन क्षमता **58.52 GW** (ऑगस्ट 2026); 2025-26 मध्ये विक्रमी 6.05 GW भर; 2030 लक्ष्य 100 GW.

100 IBCA मुख्यालय – 55 लोधी इस्टेट, नवी दिल्ली (12 ऑक्टो.)

- **International Big Cat Alliance** च्या नव्या कार्यालयाचे उद्घाटन – पर्यावरणमंत्री भूपेंद्र यादव.
- करार-आधारित आंतरसरकारी संघटना; 7 मोठ्या मांजरी : सिंह, वाघ, बिबट्या, हिमबिबट्या, चित्ता, जॅग्वार, प्यूमा.
- भारताचे प्रारंभिक योगदान ₹150 कोटी (2023-24 ते 2027-28).

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

101 रामसर स्थळे 103 : सुखना (चंदीगड) व सौज झील (उ.प्र.) (15 ऑक्टो.)

- सुखना पाणथळ – चंदीगड व सौज झील – उत्तर प्रदेश यांचा रामसर यादीत समावेश.
- भारतातील एकूण रामसर स्थळे **103**; घोषणा – भूपेंद्र यादव.

सुखना तलाव, चंदीगड (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** रामसर करार – 1971, रामसर (इराण); भारत 1982 पासून पक्ष; पहिली स्थळे – चिलिका व केवलादेव.

102 पंप्ड स्टोरेज क्षमता 345.38 GW; महाराष्ट्राची 67.36 GW (19 ऑक्टो.)

- 'पाण्याची बॅटरी' – देशात 320 स्थळे, 345.38 GW क्षमता; कार्यरत 7.43 GW (10 प्रकल्प).
- पश्चिम विभाग सर्वाधिक 129.72 GW – **महाराष्ट्र 67.36 GW**, गुजरात 33.36 GW.
- CEA : 2031-32 पर्यंत 73.93 GW साठवण गरज.

103 दिल्ली-NCR : GRAP टप्पा-I (21 ऑक्टो.) व 8 वर्षांतील सर्वोत्तम ऑक्टोबर AQI 166 (31 ऑक्टो.)

- AQI **245 ('Poor' = 201–300)** झाल्याने **CAQM** ने संपूर्ण NCR मध्ये GRAP Stage-I (25 उपाय) लागू केला.
- ऑक्टोबर 2026 सरासरी AQI 166 – 8 वर्षांतील सर्वात कमी (ऑक्टो. 2025 : 223).
- WWF-India चे **Green Diwali** अभियान (20 ऑक्टो.–8 नोव्हें.) – NCAP च्या 130 शहरांवर भर.

104 नमामि गंगे : 199 सांडपाणी प्रकल्प, ₹31,327 कोटी (21 ऑक्टो.)

- 2014 पासून कार्यक्रम; 199 प्रकल्प (₹31,327 कोटी), त्यापैकी 116 पूर्ण.
- नवी STP क्षमता लक्ष्य 5,270 MLD, निर्मिती 2,237 MLD.

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

105 7 वी AgriVoltaics जागतिक परिषद – नवी दिल्ली (21–23 ऑक्टो.)

- थीम : 'Powering the Global South'; भारतात 36 कार्यरत ॲग्रिव्होल्टाइक प्रकल्प (37.54 MW).
- ओडिशा ॲग्रिव्होल्टाइक्स धोरण 2026 – 2030 पर्यंत 1 GW; प्रकल्प क्षेत्राचा किमान 90% भाग शेतीयोग्य.
- PM-KUSUM (फेब्रु. 2019) – सुमारे ₹34,422 कोटी केंद्रीय सहाय्य.

106 E85/E100 फ्लेक्स-फ्युएल वाहनांसाठी नियमदुरुस्ती (26 ऑक्टो.)

- MoRTH ने **केंद्रीय मोटार वाहन नियम, 1989** मध्ये सुधारणा – E85 व E100 चा स्पष्ट उल्लेख.
- E85 = पेट्रोलमध्ये 85% पर्यंत इथेनॉल; विद्यमान वाहनधारकांवर बंधन नाही.

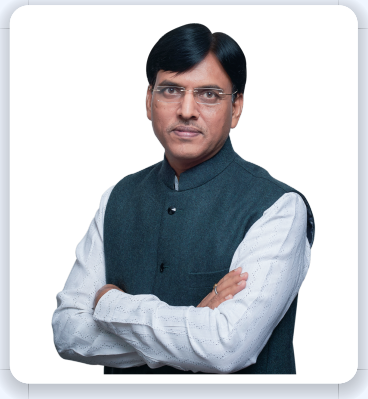
107 हरित हायड्रोजन : 5,55,610 MTPA खरेदी करार – जगात सर्वाधिक (28–29 ऑक्टो.)

- **राष्ट्रीय हरित हायड्रोजन मिशन** – जानेवारी 2023, ₹19,744 कोटी; 2030 पर्यंत किमान 5 MMT वार्षिक उत्पादन.
- भारतातील स्वाक्षरीत offtake करार **5,55,610 MTPA** – जगातील सर्वात मोठी ऑर्डर बुक; 70% निर्यातीसाठी.
- हरित हायड्रोजन हब : दीनदयाळ (कांडला), VOC (तूतुकुडी), पारादीप बंदरे; मानक – 2 kg CO_2e/kg H_2 पेक्षा कमी.

8 क्रीडा

108 20 वे आशियाई खेळ – आयची-नागोया, जपान (19 सप्टें.–4 ऑक्टो.)

- घोषवाक्य 'Imagine One Asia'; 43 खेळ, 469 स्पर्धा.
- भारत : **85 पदके (21 सुवर्ण, 27 रौप्य, 37 कांस्य)** – पदकतालिकेत 4 थे स्थान; 501 खेळाडू; तिरंदाजीत सर्वाधिक 5 सुवर्ण.
- सेनादलाच्या खेळाडूंची विक्रमी 27 पदके (6-11-10); पुढील आशियाई खेळ 2030 – **दोहा (कतार)**.

क्रीडामंत्री डॉ. मनसुख मांडविया (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** 2030 राष्ट्रकुल खेळ – भारत (अहमदाबाद); 2028 ऑलिम्पिक – लॉस एंजेलिस.

109 हॉकी : महिला संघाला 4 दशकांनंतर सुवर्ण; पुरुषांचे सलग दुसरे (2–3 ऑक्टो.)

- भारतीय **महिला हॉकी संघाला** 40 वर्षांहून अधिक काळानंतर आशियाई सुवर्ण.
- पुरुष संघाचे 5 वे आशियाई सुवर्ण व प्रथमच सलग दोन आवृत्त्यांत सुवर्ण.
- प्रथमच एकाच आशियाई खेळांत **पुरुष व महिला दोन्ही संघांना सुवर्ण**; पुरुष क्रिकेट संघानेही सुवर्ण कायम राखले.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

110 तिरंदाजी : कुमकुम अनिल मोहोड – पहिली भारतीय महिला रिकर्व्ह वैयक्तिक विजेती

- कुमकुम अनिल मोहोड – आशियाई खेळांत रिकर्व्ह वैयक्तिक सुवर्ण जिंकणारी पहिली भारतीय महिला (शूट-ऑफमध्ये निर्णय).
- महिला रिकर्व्ह सांघिक – पहिलेच सुवर्ण (**अंकिता भकत, कुमकुम मोहोड, कीर्ती**).
- रिकर्व्ह मिश्र सांघिक रौप्य – **धीरज बोम्मादेवरा व कुमकुम**.

111 कुस्ती, बॉक्सिंग, गोल्फ, नेमबाजी, मॅरेथॉन – ऐतिहासिक कामगिरी

- कुस्ती : **अमन सेहरावत** – पुरुष 57 किलो फ्रीस्टाइलमध्ये भारताचे पहिले सुवर्ण; **सुजीत** – 65 किलो सुवर्ण (पदार्पणात).
- बॉक्सिंग सुवर्ण : लव्हलिना बोरगोहेन (75 किलो, 5-0), परवीन (65 किलो), अंकुश (80 किलो).
- **प्रणवी शरथ उर्स** – महिला वैयक्तिक गोल्फमध्ये पहिले सुवर्ण; **नीरू धांडा** – ट्रॅपमध्ये सुवर्ण जिंकणारी पहिली भारतीय महिला; **सावन बरवाल** – मॅरेथॉन रौप्य (2:11:37, राष्ट्रीय विक्रम, 44 वर्षांची प्रतीक्षा संपली); सेपकटकरा पुरुष क्वाड्रंट – पहिले पदक (कांस्य).

लव्हलिना बोरगोहेन – CWG 2022
पथक भेट (संग्रहित)

112 महिला कबड्डी सुवर्ण कायम; रेल भवनात सत्कार (16 ऑक्टो.)

- अंतिम फेरीत इराणवर 37-34 विजय (26 सप्टें.); कर्णधार **पुष्पा राणा**.
- मुख्य प्रशिक्षक **नीता मोरेश्वर दडवे**; रेल्वेमंत्री अश्विनी वैष्णव यांच्या हस्ते सत्कार.

मंत्री अश्विनी वैष्णव (संग्रहित)

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

113 आशियाई पॅरा खेळ – आयची-नागोया (18–25 ऑक्टो.) : विक्रमी 114 पदके

- भारत : 114 पदके (30 सुवर्ण, 35 रौप्य, 49 कांस्य) – आतापर्यंतची सर्वोत्तम कामगिरी.
- **संदीप कुमार** – 400 मी. T64 जागतिक विक्रमासह सुवर्ण = भारताचे **100 वे पदक** (23 ऑक्टो.).
- **शीतल देवी** – 2 सुवर्ण (वैयक्तिक कंपाउंड – विजेतेपद राखले; मिश्र सांघिक – तोमन कुमारसह); **मोना अग्रवाल** – 50 मी. रायफल 3P SH1 जागतिक विक्रम.
- **सचिन खिलारी** – गोळाफेक F46 सुवर्ण कायम (तिन्ही पदके भारताला); प्रवीण कुमार (उंच उडी T64), दीप्ती जीवनजी (400 मी. T20), दिलीप गावित (100 मी. T47) – सुवर्ण.

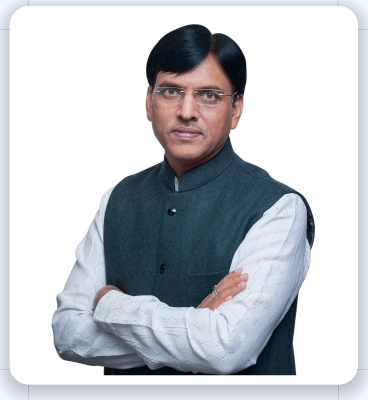

पॅरा-तिरंदाज शीतल देवी (संग्रहित, 2024)

★ **परीक्षा मुद्दा:** सचिन खिलारी (महाराष्ट्र) – पॅरिस पॅरालिम्पिक 2024 मध्ये F46 गोळाफेक रौप्यविजेता.

114 BRICS पारंपरिक खेळ – अहमदाबाद (12 ऑक्टो.)

- **BRICS Traditional and Indigenous Demonstration Games** – वीर सावरकर क्रीडा संकुल, नारणपुरा, अहमदाबाद; 10 BRICS देश.
- उद्घाटन – क्रीडामंत्री **डॉ. मनसुख मांडविया**.

क्रीडामंत्री डॉ. मनसुख मांडविया (संग्रहित)

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

115 क्रीडा योजना : NSF सहाय्य ₹7,386.74 कोटी; खेलो इंडिया क्रीडा साहित्य ₹1,856.67 कोटी (16 व 28 ऑक्टो.)

- राष्ट्रीय क्रीडा महासंघांना सहाय्य योजना 2026-27 ते 2030-31 – ₹7,386.74 कोटी; एकल-खेळ ऑलिम्पिक प्रशिक्षण केंद्रे.
- **Khelo India Sports Goods Manufacturing Scheme** – ₹1,856.67 कोटी (2026 ते 2033-34); BHAVYA व NICDC औद्योगिक पार्कशी समन्वय.

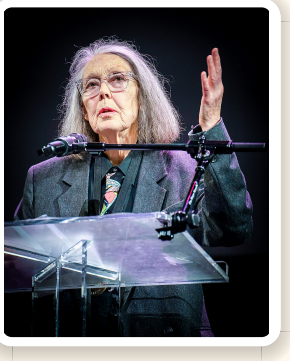
116 48 वी WorldSkills स्पर्धा – शांघाय : भारत 10 वा (9 ऑक्टो.)

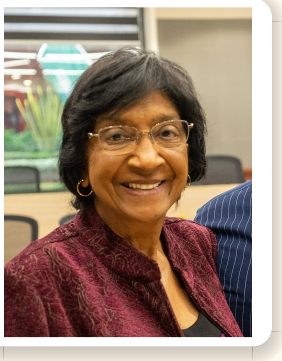
- 22–27 सप्टें. 2026, शांघाय; भारत 10 वा – 6 रौप्य, 20 Medals for Excellence.
- भारताचा आतापर्यंतचा सर्वात मोठा चमू – 63 कौशल्यांत 70 स्पर्धक; पंतप्रधानांशी संवाद.

9 पुरस्कार व सन्मान

117 नोबेल पुरस्कार 2026 (5–12 ऑक्टो.)

- **वैद्यकशास्त्र** (5 ऑक्टो.) : कार्ल डायसेरॉथ, पीटर हेगेमन, जॉर्ज नागेल – ऑप्टोजेनेटिक्स.
- **भौतिकशास्त्र** (6 ऑक्टो.) : फ्रान्सिस हॅल्झेन – IceCube न्यूट्रिनो वेधशाळा; **रसायनशास्त्र** : हेन्री कागन व केन्सो सोआई – असममित ऑटोकॅटालिसिस.
- **साहित्य** : ॲन कार्सन (कॅनडा); **शांतता** : नवी पिल्ले (दक्षिण आफ्रिका); **अर्थशास्त्र** : रॉबर्ट ई. हॉल व मायकेल वूडफोर्ड.

ॲन कार्सन (संग्रहित)

नवी पिल्ले (संग्रहित)

★ **परीक्षा मुद्दा:** नवी पिल्ले – UN मानवाधिकार उच्चायुक्त (2008–14) व रवांडा आंतरराष्ट्रीय गुन्हेगारी न्यायाधिकरणाच्या अध्यक्ष.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

118 सांस्कृतिक पुरस्कार : बिस्मिल्ला खान युवा पुरस्कार व ललित कला अकादमी (19–21 ऑक्टो.)

राष्ट्रपती द्रौपदी मुर्मू (संग्रहित)

- **उस्ताद बिस्मिल्ला खान युवा पुरस्कार** (2024 व 2025) – 106 युवा कलाकार; संगीत नाटक अकादमी, 2006 पासून, 40 वर्षांपर्यंतच्या कलाकारांना; ₹25,000.
- राष्ट्रपतींच्या हस्ते **65 व्या राष्ट्रीय कला प्रदर्शनाचे** ललित कला अकादमी पुरस्कार; 3 ऱ्या Print Biennale India चे विजेते.

119 इतर सन्मान (21–27 ऑक्टो.)

- कोळसा मंत्रालयाच्या **SUVIKALP** (खाण पुनर्वापर साधन) ला **SKOCH Gold 2026**.
- **अमीना नझरीन** – World Food Prize Foundation चा Global Youth Institute Award (बोरलॉग संवाद, डी मॉइन, अमेरिका).
- विकसित भारत बिल्डॅथॉन 2025 – 2,87,967 प्रकल्पांसह 'सर्वात मोठी नवोन्मेष स्पर्धा' गिनीज विक्रम; DPIIT कडून **National Startup Awards 6.0** सुरू.

120 पॉल एच. ॲपलबी पुरस्कार 2026 (26 ऑक्टो.)

- **भारतीय लोकप्रशासन संस्था (IIPA)** च्या 328 व्या कार्यकारी परिषद बैठकीत घोषणा (अध्यक्ष – डॉ. जितेंद्र सिंह).
- पुरस्कार : निवृत्त IAS एस. एस. क्षत्रिय, डी. पी. तिवारी, बी. आर. शर्मा.

121 केंद्रीय गृहमंत्री दक्षता पदक 2026 – 490 कर्मचारी (31 ऑक्टो.)

- राज्ये, केंद्रशासित प्रदेश, CAPF व CPO मधील 490 कर्मचाऱ्यांना पदक.
- पदकाची स्थापना – गृह मंत्रालय अधिसूचना 1 फेब्रु. 2024; दरवर्षी **31 ऑक्टोबरला** घोषणा; 5 निकष : ऑपरेशन्स, तपास, विशेष कामगिरी, गुप्तचर, न्यायवैद्यक.

10 नियुक्ती, राजीनामे व समित्या

122 सर्वोच्च न्यायालयात 3 नवे न्यायमूर्ती (5 ऑक्टो.)

- **न्या. सुनीता अग्रवाल** (गुजरात HC मुख्य न्यायमूर्ती; एकमेव महिला), **न्या. देवेंद्र कुमार उपाध्याय** (दिल्ली HC), **न्या. अपरेश कुमार सिंह** (तेलंगणा HC).
- नियुक्ती – राष्ट्रपती, कलम 124(2) अंतर्गत; कॉलेजियम शिफारस.

सर्वोच्च न्यायालय, नवी दिल्ली (संग्रहित)

123 वायुसेनेचे नवे प्रमुख – एअर चीफ मार्शल आशुतोष दीक्षित (31 ऑक्टो.)

- 29 वे वायुसेनाप्रमुख (CAS); एअर चीफ मार्शल **ए. पी. सिंह** निवृत्त.
- NDA चे माजी विद्यार्थी; 6 डिसेंबर 1986 रोजी फायटर स्ट्रीममध्ये कमिशन; यापूर्वी उपवायुसेनाप्रमुख; LCA तेजस IOC/FOC मध्ये योगदान.
- नवे उपवायुसेनाप्रमुख (VCAS) – **एअर मार्शल इंदरपाल सिंग वालिया** (1 नोव्हें. पासून).

एअर चीफ मार्शल आशुतोष दीक्षित

124 प्रशासकीय नियुक्त्या व समित्या (1–30 ऑक्टो.)

- **नरेंद्र भूषण** (IAS 1992, उ.प्र.) – पर्यावरण, वन व हवामान बदल मंत्रालयाचे सचिव (1 ऑक्टो.).
- **रमेश चंद समिती** (14 ऑक्टो.) – ऊस उत्पादक शेतकऱ्यांचे प्रश्न; **डॉ. एम. श्रीनिवास समिती** (23 ऑक्टो.) – औषध विपणन पद्धती.
- **सुरेश एन. पटेल** – विकसित भारतासाठी बँकिंग उच्चस्तरीय समिती (30 ऑक्टो.); **मिल्टन डिक** – IPU अध्यक्ष (9 ऑक्टो.).

11 निधन

125 नाना पाटेकर – ज्येष्ठ अभिनेते (8 ऑक्टो.)

- हिंदी व मराठी चित्रपटसृष्टीतील ज्येष्ठ अभिनेते नाना पाटेकर (75) यांचे गोव्यात हृदयविकाराच्या झटक्याने निधन; पंतप्रधानांकडून शोकसंदेश.
- जन्म 1951; पहिला चित्रपट **'गमन' (1978)**; **3 राष्ट्रीय पुरस्कार** – परिंदा, क्रांतिवीर, अग्निसाक्षी.
- 2015 मध्ये **मकरंद अनासपुरे** यांच्यासह शेतकऱ्यांसाठी 'नाम फाउंडेशन'; पुणे जिल्ह्यातील डोणजे येथील शेतावर शासकीय इतमामात अंत्यसंस्कार.

नाना पाटेकर (संग्रहित, 2017)

126 चित्रपट व संगीत क्षेत्रातील इतर निधन (3–21 ऑक्टो.)

- **सिंगीतम श्रीनिवास राव** (95, चेन्नई, 3 ऑक्टो.) – दिग्दर्शक; मूकपट **'पुष्पक विमान'**; 'मायाबाजार' मध्ये सहाय्यक.
- **गुरुवायूर दोराई** (92, 10 ऑक्टो.) – मृदंगवादक; पद्मश्री; एम. एस. सुब्बुलक्ष्मी यांना साथ.
- **देवा** (75, 17 ऑक्टो.) – तमिळ संगीतकार; **वुम्मिडी एथिराज** (21 ऑक्टो.) – नेहरूंना दिलेला ऐतिहासिक सेंगोल घडवणारे कारागीर (2023 मध्ये नव्या संसद भवनात स्थापना).

12 महत्त्वाचे दिवस

127 1–2 ऑक्टो. : स्वैच्छिक रक्तदान दिन; गांधी व शास्त्री जयंती

- **राष्ट्रीय स्वैच्छिक रक्तदान दिन (1 ऑक्टो.)** थीम : 'One Drop of Humanity. Give Blood. Save Lives.'; देशातील ~75% रक्त स्वैच्छिक दानातून.
- **2 ऑक्टो.** : महात्मा गांधी (राजघाट) व लाल बहादूर शास्त्री (विजय घाट) जयंती – आंतरराष्ट्रीय अहिंसा दिन.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

128 5–10 ऑक्टो. : जागतिक अधिवास, कापूस, टपाल व मानसिक आरोग्य दिन

- **जागतिक अधिवास दिन** (ऑक्टो.चा पहिला सोमवार – 5 ऑक्टो.) : 'Adequate Housing for All'; PMAY-U पुरस्कार आता दरवर्षी याच दिवशी.
- **जागतिक कापूस दिन (7 ऑक्टो.)** – UNGA ठराव 75/318; भारत व मालीचे UN मुख्यालयात संयुक्त आयोजन.
- **जागतिक टपाल दिन (9 ऑक्टो.)** : 'One Postal Network, Infinite Possibilities'; राष्ट्रीय टपाल सप्ताह 9–15 ऑक्टो.
- **जागतिक मानसिक आरोग्य दिन (10 ऑक्टो.)** : 'Lived experiences heard: real voices, real change'; **Tele-MANAS 14416** – 47.75 लाख कॉल.

★ **परीक्षा मुद्दा:** जागतिक टपाल दिन – 9 ऑक्टो. 1874 च्या बर्न येथील UPU स्थापनेच्या स्मरणार्थ.

129 8 ऑक्टो. : वायुसेना दिन व जागतिक हायड्रोजन-फ्युएल सेल दिन

- **94 वा वायुसेना दिन** – हिंडन; थीम 'Infallible, Impervious and Precise'.
- **World Hydrogen and Fuel Cell Day** – MNRE चा कार्यक्रम, अटल अक्षय ऊर्जा भवन; 'India's Hydrogen Standards' अहवाल.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

130 11–15 ऑक्टो. : JP–नानाजी जयंती, NHRC स्थापना दिन, जागतिक मानक दिन, महिला किसान दिवस

- **11 ऑक्टो.** : लोकनायक जयप्रकाश नारायण व नानाजी देशमुख जयंती.
- **12 ऑक्टो.** : NHRC चा 33 वा स्थापना दिन (स्थापना 12 ऑक्टो. 1993); प्रमुख पाहुणे – सरन्यायाधीश सूर्य कांत; अध्यक्ष न्या. व्ही. रामसुब्रमण्यन.
- **14 ऑक्टो. – जागतिक मानक दिन** : BIS ची **Silver Refinery Scheme** (चांदीचे हॉलमार्किंग).
- **15 ऑक्टो. – महिला किसान दिवस** : थीम 'विकसित कृषी व विकसित भारत घडवण्यात महिला शेतकऱ्यांची भूमिका'.

★ **परीक्षा मुद्दा:** NHRC – मानवाधिकार संरक्षण कायदा, 1993 अंतर्गत वैधानिक संस्था.

131 17–21 ऑक्टो. : नमो भारत दिवस, जागतिक रजोनिवृत्ती दिन, पोलीस स्मृती दिन

- **17 ऑक्टो. – नमो भारत दिवस** (NCRTC) : प्रादेशिक जलद रेल्वे सेवेची 3 वर्षे (साहिबाबाद–दुहाई, ऑक्टो. 2023).
- **18 ऑक्टो. – जागतिक रजोनिवृत्ती दिन** : आयुर्वेदात 'रजोनिवृत्ती'.
- **21 ऑक्टो. – पोलीस स्मृती दिन** : हॉट स्प्रिंग्ज, लडाख (1959) येथे चिनी सैन्याशी लढताना 10 CRPF जवान शहीद; राष्ट्रीय पोलीस स्मारकावर 36,852 नावे.

132 26 ऑक्टो.–1 नोव्हें. : दक्षता जागरूकता सप्ताह; 31 ऑक्टो. : राष्ट्रीय एकता दिवस

- **दक्षता जागरूकता सप्ताह** थीम : 'सत्यनिष्ठा से समृद्धि' (Probity for Prosperity); सरदार पटेल जयंतीच्या आठवड्यात (CVC).
- **31 ऑक्टो. – राष्ट्रीय एकता दिवस** : सरदार पटेलांची 151 वी जयंती; इंदिरा गांधी पुण्यतिथीही.

13 निर्देशांक व अहवाल

133 जागतिक भूक निर्देशांक 2026 : भारत 122 पैकी 100 वा

- गुण 24.1 – 'गंभीर' (serious) श्रेणी; इथिओपियासह संयुक्त 100 वे स्थान; पाकिस्तान 106, बांगलादेश 84, नेपाळ 72, श्रीलंका 53.
- भारत : कुपोषित लोकसंख्या 9.8%, बालकांचे खुजेपण (stunting) 29.3%, कृशता (wasting) 19%, 5 वर्षांखालील मृत्युदर 2.7%.
- प्रकाशक : **Welthungerhilfe (जर्मनी) व Concern Worldwide (आयर्लंड)**; थीम 'No Security Without Food Security'; सर्वात शेवटी सोमालिया (122).

★ **परीक्षा मुद्दा:** GHI चे 4 निकष : अल्पपोषण, बालकांचे खुजेपण, बालकांची कृशता, बालमृत्यू.

134 पहिले राष्ट्रीय घरगुती प्रवास सर्वेक्षण (5 ऑक्टो.)

- NSO (MoSPI) – जुलै 2025 ते जून 2026; 4,92,023 कुटुंबे.
- कामावर जाण्यासाठी दुचाकी सर्वाधिक – 42.6% (शहरी 52.3%, ग्रामीण 37.1%).
- सरासरी प्रवास वेळ : विद्यार्थी 23 मिनिटे, कामगार 25 मिनिटे.

135 TRAI अहवाल : दूरध्वनी ग्राहक व टेलि-डेन्सिटी (5–27 ऑक्टो.)

- वार्षिक अहवाल 2025-26 : ग्राहक **1,330.58 दशलक्ष**, टेलि-डेन्सिटी 93.26% (मार्च 2026); इंटरनेट ग्राहक 1,092.79 दशलक्ष.
- जून 2026 तिमाही : ग्राहक **1,348.08 दशलक्ष**, टेलि-डेन्सिटी 94.31%.
- सप्टेंबर 2026 : एकूण टेलि-डेन्सिटी (M2M सह) 95.52%; शहरी 155.85%, ग्रामीण 61.30%.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

136 जागतिक बँकेचा World Development Report 2026 – AI (8 ऑक्टो.)

- शीर्षक : 'The Promise of Artificial Intelligence'; भारतातील प्रकाशन – अश्विनी वैष्णव (IndiaAI मिशन व MeitY).
- मार्ग : adoption, adaptation, advancement; 25 अल्प-उत्पन्न देशांपैकी फक्त एकाकडे राष्ट्रीय AI धोरण.

मंत्री अश्विनी वैष्णव (संग्रहित)

137 RIS चा आयुष सेवा क्षेत्र अहवाल (8 ऑक्टो.)

- आयुष सेवा कार्यबलात महिला 43%; स्पा-वेलनेसमध्ये 60% हून अधिक.
- आयुष सेवा अर्थव्यवस्था 2024-25 मध्ये **$36.92 अब्ज**; आयुर्वेद दिनी प्रकाशन.

138 NITI आयोगाचा Data Centre Evaluation Framework (14 ऑक्टो.)

- NITI च्या **Frontier Tech Hub** कडून राज्यांसाठी आराखडा; 5 स्तंभ : ऊर्जा, पाणी व शीतकरण, स्थळ व पर्यावरण, आर्थिक-धोरणात्मक मूल्य, धोरण व अंमलबजावणी.
- देशाची डेटा सेंटर क्षमता 2020 मधील ~375 MW वरून ~1.5 GW; भारतीय डेटा सेंटर वापरणाऱ्या परदेशी क्लाउड कंपन्यांना 2047 पर्यंत कर सवलत.

139 MoSPI : पायाभूत प्रकल्प फ्लॅश अहवाल व सेवा उत्पादन निर्देशांक (26–29 ऑक्टो.)

- सप्टें. 2026 फ्लॅश अहवाल : 1,853 केंद्रीय प्रकल्प, ₹37.56 लाख कोटी; 780 मेगा प्रकल्प (₹1,000 कोटी+).
- प्रायोगिक **Index of Services Production** (ऑगस्ट 2026) – 19 उप-क्षेत्रे, आधारवर्ष 2024-25; हवाई वाहतूक एकमेव घटलेले क्षेत्र (–9.6%).

14 सरकारी योजना व अभियाने

140 जल जीवन मिशन 2.0 : आदिवासी गावांसाठी ₹5,000 कोटी; GOBARdhan CBG योजना (1 ऑक्टो.)

- JJM 2.0 मध्ये **PM-JANMAN व DA-JGUA** गावांतील पेयजल त्रुटींसाठी ₹5,000 कोटी.
- **GOBARdhan** – संपीडित बायोगॅस (CBG) साठी केंद्रीय योजना, ₹23,731 कोटी (2026-27 ते 2035-36); CBG उत्पादन सुमारे 10 पट वाढवण्याचे लक्ष्य.

141 PM-SETU ची वर्षपूर्ती (4 ऑक्टो.)

- 4 ऑक्टो. 2025 रोजी सुरू; ₹60,000 कोटी (केंद्र 30,000 + राज्ये 20,000 + उद्योग 10,000).
- 1,000 सरकारी ITI चे 200 हब व 800 स्पोक मॉडेलमध्ये उन्नतीकरण; पहिल्या वर्षी 850 ITI निवडले.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

142 VB-G RAM G : 375 कामांची यादी अधिसूचित (6 ऑक्टो.)

- **विकसित भारत – रोजगार व आजीविका हमी अभियान (ग्रामीण) कायदा, 2025** अंतर्गत 375 अनुज्ञेय कामे (आधीच्या 266 पेक्षा 41% अधिक).
- 4 स्तंभ : जल सुरक्षा (128), मूलभूत ग्रामीण पायाभूत सुविधा (111), उपजीविका (98), आपत्ती सज्जता (38).

★ **परीक्षा मुद्दा:** VB-G RAM G ने MGNREGA ची जागा घेतली.

143 TB मुक्त भारतासाठी JOSH पथके (8 ऑक्टो.)

- JOSH = Joint Squad for Health; आरोग्य, युवक व क्रीडा आणि संरक्षण – 3 मंत्रालये.
- पहिला टप्पा – 11 राज्यांतील 55 जिल्हे; वर्ग-1 अधिकारी + MY Bharat स्वयंसेवक + NCC कॅडेट.

144 PM धन-धान्य कृषी योजना व डाळ आत्मनिर्भरता मिशनची वर्षपूर्ती (11 ऑक्टो.)

- **PMDDKY** – 100 आकांक्षित कृषी जिल्हे; 11 मंत्रालयांच्या 36 योजनांचे एकत्रीकरण; 121 निर्देशक.
- **Mission for Aatmanirbharta in Pulses** – ₹11,440 कोटी (2025-26 ते 2030-31); 2030-31 पर्यंत ~350 लाख टन डाळ उत्पादनाचे लक्ष्य; 2025-26 उत्पादन 274.09 लाख टन.

145 PM गतिशक्तीची 5 वर्षे; खादी विक्री विक्रमी ₹1.87 लाख कोटी (12–13 ऑक्टो.)

- **PM GatiShakti राष्ट्रीय बृहत आराखडा** – 13 ऑक्टो. 2021; 58 मंत्रालये, सर्व 36 राज्ये/केंं.प्र.; 23,493 डेटा लेयर्स; 7 इंजिने.
- खादी व ग्रामोद्योग विक्री 2025-26 मध्ये ₹1.87 लाख कोटी (2013-14 पेक्षा 501% अधिक); KVIC – 1956 च्या कायद्यानुसार वैधानिक संस्था.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

146 NSAP चे नवे नाव – प्रधानमंत्री सामाजिक सहाय्य योजना (14 ऑक्टो.)

- पाच वर्षांसाठी (2026-27 ते 2030-31) ₹53,428 कोटी; वृद्धापकाळ, विधवा, दिव्यांग निवृत्तिवेतन व कुटुंब लाभ योजनांना 'प्रधानमंत्री' नावे.
- दिव्यांग निवृत्तिवेतनासाठी बेंचमार्क दिव्यांगता **80% → 40%**; किमान वयाची अट रद्द; ₹375/महिना (0–79 वर्षे), ₹625 (80+).
- **BHAVYA** (भारत औद्योगिक विकास योजना) – ₹33,660 कोटी, 100 प्लग-अँड-प्ले औद्योगिक पार्क.

147 UDAN ची 10 वर्षे (21 ऑक्टो.)

- प्रादेशिक संपर्क योजना **UDAN – 21 ऑक्टो. 2016** (राष्ट्रीय नागरी विमान वाहतूक धोरण 2016); पहिले उड्डाण शिमला–दिल्ली (एप्रिल 2017).
- 10 वर्षांत 687 मार्ग, 95 विमानतळ/हेलिपोर्ट, 1.72 कोटी प्रवासी; कार्यरत विमानतळ 74 (2014) → 166.
- Modified UDAN – 4 जुलै 2026, ₹28,840 कोटी (2026-27 ते 2035-36) – 100 नवे विमानतळ, 200 हेलिपॅड.

148 SARAS मेळा – विजयवाडा; खेत बचाओ अभियान (13 ऑक्टो.–30 नोव्हें.)

- राष्ट्रीय **SARAS मेळा 2026** – पुन्नमी घाट, विजयवाडा (13–31 ऑक्टो.) – दिल्ली-NCR बाहेरील पहिलाच; DAY-NRLM; 650+ स्टॉल, लखपती दीदी.
- **खेत बचाओ अभियान** – तरावडी, कर्नाल (हरियाणा) येथून 22 ऑक्टो. रोजी शिवराज सिंह चौहान यांच्या हस्ते; 30 नोव्हें. पर्यंत; मृदा आरोग्य कार्डनुसार खत वापर, डाळींसह पीक फेरपालट, नैसर्गिक शेती.
- PM-DAKSH योजना **PMKVY** मध्ये विलीन; डिजिटल कृषी मिशनमध्ये **11 कोटी Farmer ID** (23 ऑक्टो.) – 31 मार्च 2027 च्या मुदतीपूर्वी.

✱ चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ ✱

149 जलसंधारण : JSJB 1.55 कोटी संरचना; 'पुनः भरण' ॲप (26–28 ऑक्टो.)

- **Jal Sanchay Jan Bhagidari** – 1.55 कोटींहून अधिक पुनर्भरण संरचना; 3C : Community, CSR, Cost.
- 'पुनः भरण' मोबाइल ॲप – BISAG-N व राष्ट्रीय जल मिशन; 3 किमी परिघात भूजल पुनर्भरण क्षेत्र ओळख.

150 PM विकसित ग्राम स्वराज योजना; तंबाखूमुक्त युवा अभियान 4.0 (28 ऑक्टो.)

- **PM Viksit Gram Swaraj Yojana** – केंद्र पुरस्कृत, ₹7,395.55 कोटी (2026-27 ते 2030-31); 2.55 लाख पंचायतींतील सुमारे 32 लाख लोकप्रतिनिधी लाभार्थी.
- **Tobacco-Free Youth Campaign 4.0** – 60 दिवस; प्रथमच विद्यापीठांवर भर; COTPA 2003 व ई-सिगारेट बंदी कायदा 2019.

151 आयुष्मान वय वंदना 2 वर्षे; ESIC माफी योजना मुदतवाढ (29 ऑक्टो.)

- **आयुष्मान वय वंदना** (29 ऑक्टो. 2024) – 70 वर्षांवरील सर्व नागरिक, उत्पन्नाची अट नाही; प्रति कुटुंब ₹5 लाख विमा; NHA मार्फत.
- ESIC ची New Amnesty Scheme 2025 – 31 डिसेंबर 2026 पर्यंत.

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

152 PM-KISAN चा 24 वा हप्ता – बनासकांठा (30 ऑक्टो.)

- सुमारे ₹18,690 कोटी, 9.34 कोटींहून अधिक शेतकरी कुटुंबे; आतापर्यंत एकूण ₹4.64 लाख कोटी.
- वार्षिक ₹6,000 – ₹2,000 चे 3 हप्ते; योजना 24 फेब्रु. 2019 पासून.
- **डिजिटल जीवन प्रमाणपत्र अभियान 5** – 1–30 नोव्हें., 2,000 शहरे/जिल्हे, 2.30 कोटी DLC लक्ष्य (1.50 कोटी चेहरा प्रमाणीकरणाने).

पंतप्रधान नरेंद्र मोदी (संग्रहित)

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

झटपट उजळणी

मुद्दा	उत्तर
RBI रेपो दर (7 ऑक्टो.)	5.50% (+25 bps)
CPI / WPI सप्टें.	5.54% / 11.39%
IIP / गाभा क्षेत्र सप्टें.	6.7% / 7.9%
GHI 2026 – भारत	122 पैकी 100 वा (24.1)
आशियाई खेळ 2026	85 पदके (21-27-37), 4 थे
आशियाई पॅरा खेळ 2026	114 पदके (30-35-49)
29 वे वायुसेनाप्रमुख	आशुतोष दीक्षित
शांतता नोबेल 2026	नवी पिल्ले
साहित्य नोबेल 2026	ॲन कार्सन
रामसर स्थळे	103 (सुखना, सौज झील)
चित्ता संख्या	60 (41 भारतात जन्मलेले)
NVS-03 प्रक्षेपण	GSLV-F18, 31 ऑक्टो.
BIMSTEC आपत्ती केंद्र	जामनगर
अभिजात मराठी CoE	डेक्कन कॉलेज, पुणे
सिंहस्थ कुंभ 2027	नाशिक-त्र्यंबकेश्वर (गोदावरी)
दक्षता सप्ताह थीम	सत्यनिष्ठा से समृद्धि

* चालू घडामोडी नोट्स : ऑक्टोबर २०२६ *

छायाचित्र श्रेय (Image credits) — Wikimedia Commons

Makar Sankranti Celebration at Ramkund Nashik Maharashtra 14 Jan 2025 Rohit R Nashik Photos 1.jpg — Rohit R Nashik (CC BY-SA 4.0); Narendra Modi Portrait 2026.jpg — Prime Minister's Office (GODL-India); Droupadi Murmu official portrait, 2022 (4x5).jpg — President's Secretariat (GODL-India); Lonar Lake view.jpg — Kumbharamit (CC0); Aerial View of Leh Kushok Bakula Rinpoche Airport (IXL) Ladakh Jammu & Kashmir India.jpg — caffeineAM (CC BY 2.0); Chenab Rail Bridge, Reasi district, Jammu and Kashmir, India.jpg — Konkan Railway Corporation Limited (GODL-India); Pralhad Joshi in 2024.jpg — President's Secretariat (GODL-India); Piprawa vase with relics of the Buddha.jpg — Smith, Vincent Arthur, 1848-1920; Edwardes, S. M. (Stephen Meredyth), 1873-1927 (Public domain); Tawang Monastery, Arunachal Pradesh.jpg — J P Dutt (CC BY-SA 4.0); Amit Shah photographed during the first Union Cabinet Meeting of the 18th Lok Sabha (cropped).jpg — Prime Minister's Office (GODL-India); Shri Rajnath Singh assumed charge as the Union Minister of Defence for the second consecutive term, in New Delhi on June 13, 2024.jpg — Ministry of Defence (GODL-India); Foto oficial de Luiz Inácio Lula da Silva (2023–2027).jpg — Palácio do Planalto from Brasilia, Brasil (CC BY 2.0); Yerevan, Republic Square of Yerevan, Armenia.jpg — Vyacheslav Argenberg (CC BY 4.0); Shri Jitendra Singh Minister of for Personnel, Public Grievances & Pensions (cropped).jpg — Ministry of Personnel, Public Grievances and Pensions (GODL-India); Bharat Mandapam.jpg — Ministry of Information and Broadcasting (GODL-India); GSLV-F18–NVS-03 Mission - Pre-Launch Image 13.webp — Indian Space Research Organisation (GODL-India); INS Trishul (F43) on a joiint EEZ patrol with Tanzanian Navy (cropped).jpg — Indian Navy (GODL-India); INS Sahyadri (F49) at sea.jpg — Indian Navy (GODL-India); BrahMos missile at Engineering Technologies 2012 02.jpg — Mike1979 Russia (CC BY-SA 3.0); GRSE Built INS Himgiri and INS Androth.jpg — Government of India (GODL-India); Shri C P Radhakrishnan, Honourable Vice President of India (cropped).jpg — Vice President's Secretariat (GODL-India); Visakhapatnam beach road from Kailsagiri hill.jpg — eclicks_by_bunny (CC BY-SA 4.0); Ardeotis nigriceps, Desert National Park, Rajasthan, India 1.jpg — Original: SVKMBFLY; this edit: MPF (CC BY-SA 4.0); Cheetah In India.jpg — PMO India (CC BY 3.0); Sukhna Lake Chandigarh Evening.jpg — Navneet Sharma (CC BY-SA 4.0); Mansukh Mandaviya Profile (4x5).png — Karnav Dave (CC BY-SA 4.0); Lovlina Borgohain in August 2022.jpg — Prime Minister's Office (GODL-India); Ashwini Vaishnaw cropped.jpg — Ministry of Railways (GODL-India); Sheetal Devi in September 2024.jpg — Prime Minister's Office (GODL-India); Navi Pillay 2023 (cropped).jpg — Wayamo Foundation (CC BY-SA 2.0); Anne Carson, poet, at the 2024 National Book Awards.jpg — Jay Dixit (CC BY-SA 4.0); Supreme Court of India 01.jpg — Subhashish Panigrahi (CC BY-SA 4.0); Air Chief Marshal Ashutosh Dixit.jpg — Indian Air Force (GODL-India); Nana Patekar (Image 2), at IFFI Goa, 2017.jpg — joegoaukiffi3 (CC BY-SA 2.0). छायाचित्रे केवळ ओळखीसाठी; काही संग्रहित (file) छायाचित्रे आहेत.